

Udskriftsdato: 5. januar 2026

VEJ nr 10383 af 01/08/2005 (Gældende)

VEJLEDNING OM OPSTILLING AF ÆNDRINGSFORSLAG, DER SKAL STILLES TIL FREMSATTE LOV- OG BESLUTNINGSFORSLAG

Ministerium: Folketinget

Journalnummer: x

VEJLEDNING OM OPSTILLING AF ÆNDRINGSFORSLAG, DER SKAL STILLES TIL FREMSATTE LOV- OG BESLUTNINGSFORSLAG

Forord

Formålet med denne vejledning, der her foreligger i sin anden udgave, er først og fremmest at tjene som et praktisk redskab for udvalgssekretærer m.fl., der har ansvaret for opstillingen af ændringsforslag i forbindelse med Folketingets behandling af fremsatte lov- og beslutningsforslag. Det kan derfor ikke undgås, at vejledningen for andre måske kan fremstå som meget »teknisk«. Det er imidlertid mit håb, at vejledningen også kan blive til nytte for medarbejdere i ministerierne og folketingsgrupperne, når de står over for at skulle udforme ændringsforslag.

I forhold til første udgave er der kun foretaget få ændringer, hvoraf en del er af ordensmæssig eller redaktionel karakter. En enkelt mere principiel ændring bør dog nævnes: Hvor man tidligere i forbindelse med ændringsforslag om indsættelse af nye stykker, numre, litraer eller punktumner ikke i den indledende tekst sondrede mellem den situation, hvor der skulle foretages rykning af efterfølgende stykker, numre, litraer eller punktumner, og den situation, hvor den nye enhed skulle placeres på en sådan måde, at der ikke skulle foretages rykning af efterfølgende enheder, har vi i Folketinget efter drøftelser med Justitsministeriets Lovteknikkontor valgt at følge de samme principper, som gælder for udformningen af ændringslovforslag, jf. Justitsministeriets vejledning nr. 33 af 3. juni 2005 om affattelse af forslag til ændringslove m.v. Dette medfører, at man parallelt med, hvad der gælder for ændringslovforslag, i forbindelse med ændringsforslag skal udforme indledningen forskelligt alt efter, om der sker en efterfølgende rykning af enheder eller ej.

Ideelt set burde vejledningen måske kunne give svar på praktisk talt alle spørgsmål, der kunne tænkes at forekomme i forbindelse med udformningen af ændringsforslag. Min erfaring er imidlertid, at det i praksis er umuligt at nå dette mål til fuldkommenhed, men i et forsøg på at komme så tæt på målet som muligt er vejledningen alligevel blevet temmelig omfattende og sikkert ikke særlig overskuelig, selv om indholdsfortegnelsen forhåbentlig vil være en hjælp til at finde frem til det konkrete problem, brugeren søger svar på.

For at imødekomme behovet for en mere overskuelig vejledning til brug for de hyppigst forekommende situationer er der derfor til selve denne vejledning knyttet to bilag, der gengiver en række tænkte eksempler på ændringsforslag til henholdsvis forslag til hovedlove og forslag til ændringslove. Jeg håber, at disse to bilag vil give svaret på de hyppigst forekommende spørgsmål i forbindelse med udarbejdelse af ændringsforslag.

Det skal understreges, at de eksempler, der anvendes i vejledningen og de tilhørende bilag, ikke relaterer til konkrete eksempler fra virkelighedens verden. Dette er forsøgt understreget ved, at der i et vist omfang anvendes ikkeeksisterende ministertitler og ikkeeksisterende folketingsgrupper, ligesom de tænkte eksempler i vidt omfang ret åbenlyst ikke kan tænkes at forekomme i praksis.

August 2005

Ib Skovsted Thomsen

1. Generelle regler for opstilling af ændringsforslag

1. Hvortil stilles ændringsforslag?

Det er vigtigt at holde sig for øje, at ændringsforslag altid skal stilles til lovforslaget, således som det foreligger på det tidspunkt, hvor ændringsforslagene stilles.

Dette indebærer for det første, at ændringsforslag, der stilles til 2. behandling, hvad enten disse stilles i eller uden for betænkningen, stilles til det fremsatte lovforslag. Man må med andre ord – som altoverve-

jende hovedregel – ikke tage forskud på indredaktionen (dvs. indskrivningen af vedtagne ændringsforslag med deraf følgende eventuelle konsekvenser) af typisk foregående ændringsforslag ved formuleringen af efterfølgende ændringsforslag. Hvis der f.eks. stilles ændringsforslag om indsættelse af en ny paragraf efter § 3, må der ikke foretages en rykning af paragrafnumrene ud fra en formodning om, at det førstnævnte ændringsforslag vedtages. Såfremt der således stilles ændringsforslag til § 5, tænkes der hermed på § 5 i det fremsatte lovforslag. På samme måde skal en henvisning til f.eks. § 5 i et ændringsforslag forstås som en henvisning til § 5 i det fremsatte lovforslag, uanset at det måske må formodes, at § 5 efter afstemningerne ved 2. behandling vil komme til at hedde § 6.

Ændringsforslag til ændringslove skal dog også sammenholdes med den gældende lov. Et ændringsforslag om indsættelse af et nyt nummer kan således enten være et helt nyt element i den gældende lov eller en ændring heraf. I begge tilfælde er der grund til at undersøge, om den foreslåede nye ændring vil medføre konsekvenser andre steder i loven. Dette kan både være i bestemmelser, der allerede er berørt af ændringslovforslaget, og i bestemmelser, der ikke er.

Hvis man f.eks. i et ændringsforslag foreslår et nyt stykke indsat i en paragraf i hovedloven med den konsekvens, at nogle stykker rykker, er det således nødvendigt at sikre sig, at der ikke andetsteds i loven henvises til disse stykker. Er dette tilfældet, skal der stilles ændringsforslag, der korrigerer disse henvisninger, idet sådanne konsekvensrettelser ikke kan foretages i forbindelse med udarbejdelsen af en senere lovbekendtgørelse.

I visse situationer kan det dog ikke undgås at henvise til nyindsatte paragraffer, numre, stykker, punktnummer etc. Med hensyn til nye paragraffer og numre opstår der imidlertid ikke noget problem, idet sådanne i ændringsforslagene betegnes §§ 01, 02, 03 etc. henholdsvis (nr.) 01, 02, 03 etc., og det er hertil, der skal henvises, såfremt der i ét ændringsforslag skal henvises til en ny paragraf, der indsættes i et andet ændringsforslag. Tilsvarende kan der opnås en lignende entydighed, såfremt nye stykker, der ønskes indsat, betegnes stk. 01, 02, 03 etc. Betegnes imidlertid f.eks. et nyt stykke efter stk. 2 som stk. 3, eller stilles der f.eks. ændringsforslag om indsættelse af et eller flere nye punktnummer efter 2. pkt., er det nødvendigt i andre ændringsforslag at henvise til f.eks. stk. 3, selv om det undertiden kan efterlade en vis tvivl om, hvorvidt der hermed tænkes på det nyindsatte stykke eller stk. 3 i det fremsatte lovforslag. Såfremt henvisningen forekommer i den indledende tekst til et efterfølgende ændringsforslag, kan problemet løses ved formuleringer som f.eks.:

x) I <i>stk. 4</i>, der bliver <i>stk. 5</i>, udgår »rabarbergrød,«. [Undtagelse af rabarbergrød fra kontrolbestemmelserne]

Forekommer henvisningen imidlertid i en tekst, der skal indsættes i lovforslaget, kan denne fremgangsmåde ikke anvendes. Her må det tilstræbes, at det ud fra sammenhængen, herunder de ledsagende bemærkninger, klartest muligt fremgår, hvortil der henvises. I yderste fald må udvalgssekretæren gennem henvendelse til forslagsstillerne eller det pågældende ministerium afklare tvivlen og meddele resultatet til dem, der i Lovsekretariatet er ansvarlige for indredaktionen. Spørgsmålet vil endvidere også ofte have betydning for udformningen af afstemningslister.

Princippet om, at ændringsforslag altid skal stilles til lovforslaget, således som det foreligger på det tidspunkt, hvor ændringsforslagene stilles, indebærer endvidere, at ændringsforslag, der stilles til 3. behandling efter gennemførelsen af en 2. behandling, hvorunder der er vedtaget ændringsforslag, skal stilles til lovforslaget i den affattelse, hvori det foreligger efter afstemningerne ved 2. behandling. Er der med andre ord f.eks. ved 2. behandling blevet vedtaget et ændringsforslag om indsættelse af et nyt nummer efter nr. 3, skal man huske, at de efterfølgende numre er rykket i forhold til det fremsatte lovforslag, hvilket også vil fremgå af det optryk af lovforslaget, der næsten altid foreligger umiddelbart efter 2. behandling. En tilsvarende situation kan opstå, hvis en 3. behandling afbrydes efter afstemningen om de ændringsforslag, der er stillet i tillægsbetænkningen. Såfremt der igennem vedtagelsen af sådanne

ændringsforslag f.eks. er indsat nye paragraffer i lovforslaget, skal man huske at tage hensyn hertil i forbindelse med formuleringen af eventuelle ændringsforslag i en tilføjelse til tillægsbetænkningen¹⁾.

Det må endvidere af ændringsforslaget fremgå, hvortil dette ønskes stillet. Typisk vil dette være til en angivet paragraf i det fremsatte lovforslag, f.eks. således:

Til § 2

x) *Stk. 2* udgår.

[Straffrihed for overtrædelse af forbuddet mod hammerkast i bymæssig bebyggelse]

I mindre hyppige tilfælde bør ændringsforslaget stilles til en større enhed end en paragraf, f.eks. et kapitel eller afsnit eller til teksten. Det kan således være tilfældet, hvis et helt kapitel skal affattes på en ny måde, hvis der skal ændres i overskriften til et afsnit eller kapitel, eller hvis hele teksten skal nyformuleres. Terminologien »Til teksten« bruges også i forbindelse med ændringsforslag til lovforslag, der ikke er forsynet med paragraffer, jf. nedenfor under afsnit V. Derimod kan der ikke stilles ændringsforslag til flere angivne paragraffer, selv om det er den samme ændring, der skal foretages hvert sted. Her skal der stilles ændringsforslag til hver enkelt paragraf. Endvidere anvendes formuleringen »Til titlen« i tilfælde, hvor der stilles ændringsforslag angående lovforslagets titel.

Der stilles derimod aldrig ændringsforslag til mindre enheder (f.eks. stykker) end en paragraf.

Hvor der ved et ændringsforslag skal stilles forslag om indsættelse af en ny paragraf, et nyt kapitel eller et nyt afsnit, stilles sådanne ændringsforslag under overskriften »Ny paragraf«, »Nyt kapitel« eller »Nyt afsnit« f.eks. således:

Ny paragraf

x) Efter § 23 indsættes som ny paragraf:

»§ 01. Kulturministeren kan udstede regler om den nærmere udformning af billardkøer, herunder disses længde og vægt.«

[Bemyndigelse til udstedelse af regler om billardkøers udformning]

2. Forslagsstillere

Hovedreglen er, at angivelsen af forslagsstiller/forslagsstillere placeres foran angivelsen af den paragraf m.v., hvortil ændringsforslagene stilles, f.eks. således:

Ændringsforslag

Af *sports- og informationsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af UC og BS):

Til § 38

x) *Stk. 3* udgår.

[Udeladelse af regulering vedrørende oplæsning af tips- og lottoresultater i Danmarks Radio]

Ny paragraf

x) Efter § 40 indsættes som ny paragraf:

»§ 01. Lovforslaget kan stadfæstes straks efter vedtagelsen.«

[Hjemmel til stadfæstelse straks efter vedtagelsen, jf. grundlovens § 42, stk. 7]

Er der imidlertid stillet ændringsforslag af forskellige grupperinger i udvalget (eller af den pågældende minister) til samme paragraf, skrives f.eks.:

Ændringsforslag

Til § 38

Af et *mindretal* (UC):

x) Paragraffen udgår.

[Udeladelse af regler om udøvelse af golf m.v.]

Af *sports- og informationsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af UC og BS):

x) *Stk. 3* udgår.

[Udeladelse af regler om udøvelse af minigolf]

Det har undertiden givet anledning til tvivl om, hvem der havde »ophavsret« til et ændringsforslag, hvis forskellige partier (eller den pågældende minister) ønsker at stille enslydende ændringsforslag, idet det ikke vil være muligt med respekt af Folketingets forretningsorden (§ 33, stk. 2) at gennemføre afstemninger om enslydende ændringsforslag. Hvis problemet ikke kan løses ved at lade de to (eller flere) grupperinger indgå i en samlet gruppering (man kan f.eks. ikke slå ministeren sammen med et mindretal eller et flertal på anden måde end ved, at den ene part tiltræder den andens ændringsforslag), må man som udgangspunkt lægge vægt på, om der er tale om ændringsforslag stillet af den eller de personer, der har fremsat det pågældende lov- eller beslutningsforslag, eller af andre. Hvis der f.eks. er tale om et lovforslag, der er fremsat af en minister, antages det, at denne har »førsteret« til eventuelle ændringsforslag, uanset om et fler- eller mindretal i udvalget allerede på et tidligere tidspunkt har stillet et identisk ændringsforslag. I det pågældende tilfælde er fler- eller mindretallet henvist til at tiltræde ministerens ændringsforslag.

Er der på den anden side to eller flere partier, der er enige om formuleringen af et konkret ændringsforslag, er det udgangspunktet, at de pågældende partier samles i ét mindre- eller flertal, uanset hvilket af partierne der har fået ideen. Baggrunden herfor er, at indstillingerne i udvalgenes betænkninger bør være så klare og overskuelige som muligt. Situationen kan f.eks. være den, at Forenede Anarkister i et betækningsudkast har formuleret følgende ændringsforslag:

Af et *mindretal* (FA):

Til § 47

x) *Stk. 3* udgår.

Stk. 4 og *5* bliver herefter *stk. 3* og *4*.

[Lempelse af indberetningspligt]

Hvis f.eks. partiet Borgerlige Socialister (BS) senere kan tilslutte sig ændringsforslaget, bør dette som altovervejende hovedregel komme til udtryk ved, at Borgerlige Socialister bliver angivet som medforslagsstiller, idet forslagsstillerne placeres i størrelsesorden:

Af et *mindretal* (BS og FA):

Til § 47

x) *Stk. 3* udgår.

Stk. 4 og *5* bliver herefter *stk. 3* og *4*.

[Lempelse af indberetningspligt]

Undertiden vil der foreligge det problem, at et parti nok kan tilslutte sig teksten til et ændringsforslag, der er stillet af et eller flere andre partier, men ikke bemærkningerne hertil. Dette problem bør så vidt muligt løses ved, at der formuleres to (eller flere) forskellige bemærkninger. Hvis f.eks. Det Ultraradikale Centrumsparti i det konkrete tilfælde kan tilslutte sig det ændringsforslag, der beskrevet ovenfor, kan bemærkningerne opstilles efter følgende mønster:

Til nr. 0

Et mindretal (BS og AF): Formålet med ændringsforslaget er at

Et andet mindretal (UC): For Det Ultraradikale Centrumsparti er det afgørende

Det kan tilføjes, at hensynet til klarhed og overblik ved at samle flere partier, der ønsker at stemme på samme måde til et givet ændringsforslag, i en enhed, forekommer særlig stærkt, hvis de pågældende partier tilsammen udgør et flertal, men principielt gør det ingen forskel, hvad enten dette er tilfældet eller ej.

Derimod kan der som ovenfor nævnt ikke ske nogen sammenkobling mellem medlemmer af det pågældende udvalg og den pågældende minister på anden måde end i form af en tiltrædelse.

F.eks. kan man se følgende opstillinger:

Af *rationaliseringsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af FA):

Til § 7

x) Paragraffen udgår.

[Opretholdelse af politiet]

Af *udvalget*, tiltrådt af *rationaliseringsministeren*:

Til § 10

x) *Stk. 4* udgår.

Stk. 5 bliver herefter *stk. 4*.

[Opretholdelse af Færdselssikkerhedskommissionen]

3. Rækkefølge og nummerering

Ændringsforslag bør som altovervejende hovedregel opstilles kronologisk i forhold til det fremsatte lovforslag, således at eventuelle ændringsforslag til titlen placeres først, derefter ændringsforslag til § 1, § 2 og så fremdeles (eventuelt til teksten, hvis der ikke er paragraffer) og til sidst ændringsforslag til eventuelle bilag. Inden for den enkelte enhed (typisk paragraf) bør ændringsforslag, der knytter sig til de dele af teksten, der er placeret først (f.eks. i *stk. 1* eller *nr. 1*), også komme før ændringsforslag vedrørende senere forekommende dele i paragraffen. Undtagelse herfra kan dog komme på tale, hvis der i samme paragraf skal foretages ensartede ændringer flere steder. F.eks. kan to ændringsforslag vedrørende samme paragraf udformes således:

Til § 18

x) I *stk. 1, 2 og 5* ændres »500 kr.« til: »600 kr.«

[Gebyrforhøjelse]

x) I *stk. 3* ændres »Mikkelsdag« til: »den 1. oktober«.

[Flytning af frist]

Det er altså ikke nødvendigt af hensyn til kronologien at opdele det førstnævnte ændringsforslag i to – et, der vedrører *stk. 1 og 2*, og et andet – efter ændringsforslaget vedrørende *stk. 3* – vedrørende *stk. 5*. Med hensyn til ensartede ændringsforslag til forskellige paragraffer m.v. henvises til 7.e nedenfor.

Foreligger der konkurrerende ændringsforslag, bør disse opstilles således, at mere vidtgående ændringsforslag placeres før mindre vidtgående. Vurderingen af, hvilket ændringsforslag der er mest vidtgående, kan undertiden give anledning til tvivl, men det er vigtigt at slå fast, at vurderingen bør foretages i relation til det fremsatte lovforslag og ikke, hvis der er tale om et ændringslovforslag, i relation til den eksisterende lov. I øvrigt vil det som en grov vejledning kunne nævnes, at ændringsforslag om, at en paragraf skal udgå, i almindelighed må anses for det mest vidtgående ændringsforslag, der kan stilles til en paragraf, og at ændringsforslag om en ny affattelse af en paragraf oftest vil være mere vidtgående end ændringsforslag, hvor der ændres enkelte ord eller indsættes ord, punktummer, stykker el.lign. Kun undtagelsesvis bør der tages hensyn til afstemningsrækkefølgen, idet fastsættelsen af denne udtrykkeligt i henhold til FFO § 34 som udgangspunkt er henlagt til Folketingets formand, men formandens praksis i så

henseende kan undertiden inddrages, hvis det ikke på objektivet grundlag kan afgøres, hvilket ændringsforslag af to eller flere der er mest vidtgående.

4. Affattelsen af ændringsforslag

Ved affattelsen af det enkelte ændringsforslag er det naturligvis vigtigt, at der ikke kan forekomme nogen tvivl om forståelsen heraf. Kun helt undtagelsesvis kan det komme på tale at foretage en nødvendig præcisering i bemærkningerne til ændringsforslaget, nemlig i nogle sjældent forekommende tilfælde, hvor der i forbindelse hermed skal foretages redaktionelle konsekvensændringer af visse typer henvisninger, jf. 7.c nedenfor.

Det vil ofte være muligt at formulere et ændringsforslag enten som en ny affattelse eller som en ændring. F.eks. kan en bestemmelse i et lovforslag være formuleret således:

§ 34. Før der træffes afgørelse om at tillade langtidsparkering af bæltekøretøjer på private veje, bør der gives vejens beboere adgang til at udtale sig.

Hvis der skal formuleres et ændringsforslag, hvorefter beboerne skal have en egentlig ret til at blive hørt, kan dette ske enten således (mulighed 1):

Til § 34

x) Paragraffen affattes således:

»§ 34. Før der træffes afgørelse om at tillade langtidsparkering af bæltekøretøjer på private veje, skal der gives vejens beboere adgang til at udtale sig.«
[Forbedring af beboernes retsstilling]

eller således (mulighed 2):

Til § 34

x) Ordet »bør« ændres til: »skal«.

[Forbedring af beboernes retsstilling]

Principielt kan begge former forsvares, men hovedreglen bør klart være, at man vælger den korteste form – altså mulighed 2 i det foreliggende tilfælde. Hermed skabes størst mulig præcision og sikkerhed i forbindelse med indredaktionen. Dette er i øvrigt i ganske god overensstemmelse med det almindelige princip, der finder anvendelse i forbindelse med affattelse af love, hvorefter overflødigt lovstof bør undgås. Skal der på den anden side foretages flere ændringer i en tekst, skal der ikke så meget til, før mulighed 1 bør foretrækkes. Skal bestemmelsen i det konkrete tilfælde også udstrækkes til at gælde offentlige veje, vil det nok være at foretrække at skrive:

Til § 34

x) Paragraffen affattes således:

»§ 34. Før der træffes afgørelse om at tillade langtidsparkering af bæltekøretøjer på offentlige og private veje, skal der gives vejens beboere adgang til at udtale sig.«
[Forbedring af beboernes retsstilling og udvidelse af reglens anvendelsesområde]

fremfor:

Til § 34

x) Efter »bæltekøretøjer på« indsættes: »offentlige og«, og »bør« ændres til: »skal«.

[Forbedring af beboernes retsstilling og udvidelse af reglens anvendelsesområde]

Også her er det imidlertid vanskeligt at opstille en ufravigelig regel. Således vil mulighed 2 stadig være at foretrække, hvis den bestemmelse, der skal ændres, har et betydeligt omfang.

Under alle omstændigheder bør det undgås at citere hele paragraffer, stykker og normalt også punkturnummer, der ikke foreslås ændret.

5. Typografi m.v.

a. Anvendelse af forskellige skrifttyper

I tekstbehandlingen anvendes Times New Roman 12 i forbindelse med indskrivningen af ændringsforslag. Ved indskrivning i Folketinget anvendes desuden df-tekst med tilhørende typografier.

Hvor ikke andet fremgår, anvendes som hovedregel i forbindelse med indskrivningen af ændringsforslag normal skrift i tekstbehandlingen, hvilket i den trykte udgave af betænkningen gengives i brødskrift (corpus). Af hensyn til overskueligheden er det vigtigt at fastholde denne hovedregel i alle tilfælde, hvor der ikke i det følgende er gjort udtrykkelig undtagelse.

Fed skrift bruges i forbindelse med ændringsforslagenes numre, paragrafbetegnelser og betegnelserne for de enkelte ændringer i en ændringslov og ved fuldstændig gengivelse af titel og afsnitsoverskrift samt i nogle mere specielle tilfælde i forbindelse med ændringsforslag om deling af lovforslag, jf. afsnit VIII.

Kursiveringer foretages først og fremmest for at markere, hvor der skal foretages ændring. Henvisninger, der kun tjener til at angive, efter – eller undtagelsesvis før – hvilket noget skal indsættes, skal derimod ikke kursiveres. Endvidere kursiveres i praksis kun udtryk ledsaget af en angivelse af placering (nummer eller litra). Således kursiveres udtryk som »Afsnit II (affattes således:)«, »(Efter § 13 indsættes i) kapitel 3 (som ny paragraf:)«, »(I den under) nr. 3 (foreslåede affattelse af) § 15 (indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:)« og »(I) stk. 2, nr. 1, litra b, (udgår »gummistøvler,«). Udtryk som »afsnittet«, »kapitlet«, »paragraffen«, »ordet« og »datoen« kursiveres derimod ikke, idet en konsekvent gennemførelse af kursiveringer af sådanne udtryk vil kunne føre til et så stort antal kursiveringer, at vægten heraf, hvor det virkelig har betydning, ville blive svækket. Endelig har man i forbindelse med formuleringen af underændringsforslag heller ikke i praksis kursiveret henvisningen til det ændringsforslag, der ønskes ændret, jf. også afsnit VII.

Spatiering anvendes kun i forbindelse med overskrifter til ændringsforslag, underændringsforslag og bemærkninger, f.eks. således:

Ændringsforslag

b. Anvendelse af tegnsætning

Kolon anvendes efter fast praksis kun til at angive, hvilket udtryk der skal indsættes i en angivet bestemmelse. Der anvendes derimod ikke kolon i forbindelse med udtryk, der skal udgå eller ændres, og udtryk, der blot tjener til angivelse af, i forhold til hvilke der skal foretages en ændring. Dette kan illustreres med følgende eksempler:

<p>x) I <i>stk. 1</i> udgår »vingummibamser«.
[Afgiftsfrihed for vingummibamser]</p> <p>x) I <i>stk. 2</i> ændres »gulerødder« til: »radiser«.
[Korrektion]</p> <p>x) Efter »chokoladefrøer« indsættes: », marcipanbrød«.
[Tydeliggørelse]</p> |
|--|

Citationstegn anvendes derimod i alle tre tilfælde, dvs. både for at angive et udtryk, der skal indsættes, et udtryk, der skal udgå, og et udtryk, der blot tjener som stedsangivelse.

Komma anvendes dels i forbindelse med grammatisk tegnsætning, dels til at knytte en underordnet henvisning til en foranstående overordnet henvisning. Hvis man f.eks. skal omtale 3. pkt. i 2. stk. i § 4 skrives: »§ 4, stk. 2, 3. pkt.,«. I visse tilfælde er det uhyre vigtigt at være omhyggelig med placeringen af kommaet. Hvis man f.eks. skriver: »§ 1, stk. 2, nr. 3, og 4,« forstås med det sidste tal en henvisning til stk. 4, men hvis man skriver: »§ 1, stk. 2, nr. 3 og 4,« tænkes der på nr. 4. I længere opremsninger, og hvor det i øvrigt kan give anledning til tvivl, bør man dog gentage artsbetegnelsen for at undgå tvivl. Man bør således undgå formuleringer som »§§ 1, 2, stk. 3, 4 og 6, og 8«, og i stedet skrive: » § 1, § 2, stk. 3, 4 og 6, og § 8«.

Punktum anvendes dels grammatisk for at afslutte en sætning, dels i forbindelse med forkortelser som stk., nr. og pkt. Der sættes ikke punktum efter afslutningen af et citat, hvis selve citatet afsluttes med et punktum. Der skrives således f.eks.

x) I *stk. 3, 1. pkt.*, ændres beløbet »5.000 kr.« til: »10.000 kr.«
[Forhøjelse af bagatelgrænse]

og

x) *Stk. 4* affattes således:
»*Stk. 4.* Kirkeministeren fastsætter regler om mængden af alkohol i altvin.«
[Bemyndigelse til kirkeministeren til at fastsætte alkoholmængden i altvin]

c. Anvendelse af forkortelser

Som udgangspunkt anvendes i betænkninger og herunder i ændringsforslagene formuleringer kun de forkortelser, der er nævnt i »Retskrivningsvejledning for Folketingstidende«. Heraf fremgår, at følgende forkortelser og grafiske tegn anvendes i forbindelse med angivelsen af den tilhørende placering: § for paragraf, stk. for stykke, pkt. for punktum og nr. for nummer. Bemærk her, at »pkt.« betyder punktum og ikke »punkt«, som ikke kan forkortes. I øvrigt bør man, hvor det er muligt, benytte sig af numre frem for punkter, der alt for let kan forveksles med punktummer. De forkortede udtryk bruges derimod ikke, hvor betegnelsen står »alene«. Der skrives f.eks.:

x) Efter *stk. 2* indsættes som nyt stykke:
»*Stk. 3.* Det er ikke tilladt at holde bardehvaler i indendørs svømmebassiner.«
Stk. 3 bliver herefter *stk. 4*.
[Forbud mod at holde bardehvaler i indendørs svømmebassiner]

d. Angivelse af betegnelsen for den pågældende bestemmelse

Såfremt man skal citere en hel bestemmelse, skal denne bestemmelses betegnelse medtages i citatet, f.eks. således:

x) *Stk. 3*, der bliver *stk. 4*, affattes således:
»*Stk. 4.* Der kan i særlige tilfælde gives tilladelse til at holde andre bardehvaler end blå- og finhvaler i indendørs svømmebassiner.«
[Dispensationsmulighed]

Hvis man i forbindelse med ændringsforslag om indsættelse af en ny bestemmelse eller om en ny affattelse af en bestemmelse skal citere den første del af en mere omfattende bestemmelse, må man ikke i citatet medtage den mere omfattende bestemmelses karakterisering. Har man f.eks. brug for at citere *stk. 1* i en paragraf med flere stykker, må man ikke indlede citatet af stykket med paragraffens nummer. Tilsvarende gælder *1. pkt.* i et stykke med flere punktummer. Begrundelsen herfor er, at man ellers fejlagtigt kunne forledes til at tro, at det var hele paragraffen henholdsvis stykket, der ønskedes

formuleret således, med det resultat, at de øvrige stykker henholdsvis punktummer utilsigtet gled ud. Skal man f.eks. foreslå en ny affattelse af stk. 1 i en paragraf, der indeholder flere stykker, skrives derfor således:

x) *Stk. 1* affattes således:
»Loven træder i kraft den 1. januar 2006, jf. dog stk. 2.«
[Udskudt ikrafttræden]

På tilsvarende måde kan man f.eks. tænke sig at formulere et ændringsforslag om indsættelse af et nyt 1. pkt. i et stykke, der i forvejen indeholdt et eller flere punktummer:

x) I *stk. 3* indsættes før 1. pkt. som nyt punktum:
»Ministeren kan under særlige omstændigheder dispensere fra reglerne i stk. 1 og 2.«
[Dispensationsmulighed]

6. Alternative ændringsforslag

Udgangspunktet for forslagsstillere, der ønsker at stille ændringsforslag, er, at man må vælge én og kun én udformning. Sagt på anden måde må det forventes, at forslagsstillere har én bestemt opfattelse af, hvorledes et konkret problem (bedst) kan løses, og ikke flere mere eller mindre modstridende opfattelser. Den måde, hvorpå afstemningerne afvikles ved 2. og 3. behandling, er da også baseret herpå. Hvis forslagsstillere ønsker at satse på flere forskellige modeller, er det den altovervejende hovedregel, at de må henvises til at afprøve eventuelle alternativer ved hver sin behandling i Folketinget, f.eks. således at der stilles ændringsforslag om den for forslagsstillerne ideelle løsning ved 2. behandling og, såfremt dette ændringsforslag forkastes, ændringsforslag om en for forslagsstillerne knap så ideel, men dog bedre end den, det fremsatte forslag indeholder, ved 3. behandling.

Det er imidlertid undertiden forekommet, at forslagsstillere har insisteret på, at der bliver givet mulighed for afstemning om såvel et principalt som et subsidiært ændringsforslag ved samme behandling. Forholdet kan være det, at forslagsstillerne af politiske grunde ønsker at give udtryk for, hvorledes en bestemmelse ideelt set (efter forslagsstillernes opfattelse) burde se ud. Formentlig ud fra en erkendelse af, at dette ideelle standpunkt næppe kan opnå støtte hos et flertal i Folketinget, ønsker de samme forslagsstillere imidlertid samtidig at give mulighed for, at et knap så ideelt standpunkt, som dog af forslagsstillerne opfattes som en forbedring i forhold til det fremsatte lovforslag, kan opnå støtte fra et flertal.

Som nævnt ovenfor bør man i almindelighed henvise forslagsstillere til at stille et eventuelt alternativt ændringsforslag til 3. behandling. Man kan i den forbindelse henvise til, at opstilling af alternative ændringsforslag kan gøre det vanskeligere at overskue afstemningstemaerne og undertiden, jf. nedenfor, skabe problemer ved afviklingen af afstemningerne. Særlig problematisk kan forholdet blive, hvis det subsidiære ændringsforslag i princippet bør medføre, at der skal stilles et eller flere konsekvensændringsforslag, idet det ofte vil være vanskeligt at opstille disse på en måde, der gør det klart, at de er konsekvenser af det subsidiære ændringsforslag.

Man må dog erkende, at der kan foreligge gode (politiske) grunde til at ønske afstemning om alternative ændringsforslag ved samme behandling, hvorfor der nedenfor er skitseret et regelsæt for, hvorledes sådanne skal udformes. I tilfælde, hvor forslagsstillerne insisterer på at stille alternative ændringsforslag, bør den lovteknisk ansvarlige i Folketinget så vidt muligt orienteres.

Alternative ændringsforslag kan f.eks. være udformet efter følgende mønster:

Af et mindretal (UC):

Til § 7

Principalt:

1) I *stk. 3* udgår ordet »ikke«.

[Tilladelse til at foranstalte hundeslagsmål]

Subsidiært:

2) *Stk. 3* udgår.

[Udeladelse af regler om foranstaltning af hundeslagsmål]

Ved afstemningerne stemmes der først om det principalt og dernæst, hvis dette forkastes, om det subsidiært stillede ændringsforslag. Der kendes fra praksis vistnok ingen eksempler på mere end to alternative ændringsforslag, og denne praksis bør ubetinget fastholdes.

Såfremt der som konsekvens af de alternative ændringsforslag skal stilles yderligere ændringsforslag, er det vigtigt, at dette fremgår af bemærkningerne, og især, at det fremgår, hvilke ændringsforslag der er konsekvenser af det principale, og hvilke der er konsekvenser af det subsidiære ændringsforslag. I visse tilfælde vil også konsekvensændringsforslagene skulle opstilles alternativt, men også her bør relationen til de afgørende ændringsforslag tydeligt fremgå af bemærkningerne. Man bør dog være opmærksom på, at det i sådanne situationer uanset disse præciseringer ofte kan være overordentlig vanskeligt at gennemføre afstemningerne, hvis et af de alternative ændringsforslag skulle blive vedtaget. I øvrigt kan der ikke ses bort fra, at der kan opstå situationer, hvor det i praksis ikke er muligt at formulere konsekvensændringsforslag til begge de alternative ændringsforslag.

Bortset fra disse tilfælde, hvor der er identitet mellem forslagsstillerne til de alternerende ændringsforslag, og de tilfælde, der er nævnt i forbindelse med omtalen af underændringsforslag, jf. afsnit VII.1, har man ikke i praksis accepteret, at et eller flere partier principalt har stillet eller tiltrådt ét ændringsforslag og subsidiært stillet eller tiltrådt et hermed konkurrerende ændringsforslag. Man kan f.eks. forestille sig, at der er stillet to således lydende ændringsforslag:

Til § 15

Af et *mindretal* (BS):

1) *Stk. 2* udgår.

[Udeladelse af undtagelsesbestemmelse]

Af et *mindretal* (FA):

2) I *stk. 2* udgår », sjippetove og hinkesten«.

[Indskrænkning af undtagelsesbestemmelse]

Hvis et tredje parti har sympati for begge disse ændringsforslag, må partiet gøre op med sig selv, hvilket ændringsforslag det har mest sympati for, og så markere dette ved at placere sig som medforslagsstiller (eller eventuelt som tiltrædende mindretal) hertil. En eventuel subsidiær tilslutning til det andet ændringsforslag kan kun markeres i partiets mindretalsudtalelse i betænkningen. På tilsvarende måde kan de to mindretal (BS og FA) kun i deres mindretalsudtalelser markere en eventuel subsidiær tilslutning til det andet mindretals ændringsforslag. I det konkrete tilfælde ville man normalt stemme om ændringsforslag nr. 1, som må formodes at være det mest vidtgående, først. Såfremt dette ændringsforslag forkastes, vil der derefter blive stemt om ændringsforslag nr. 2. Fremgår det imidlertid af partiernes udtalelser i betænkningen, at Forenede Anarkister subsidiært kan støtte ændringsforslag nr. 1, men at Borgerlige Socialister ikke subsidiært vil kunne støtte ændringsforslag nr. 2, vil der ofte kunne tages hensyn hertil i forbindelse med tilrettelæggelsen af afstemningerne, således at der vil kunne stemmes om ændringsforslag nr. 2 før ændringsforslag nr. 1. Dette har sammenhæng med det almindelige synspunkt om, at man ikke ønsker at afskære muligheden for en politisk velmotiveret afstemning.

Kravet om identitet mellem forslagsstillerne (og tiltræderne) til alternative ændringsforslag er formentlig ikke fraveget i praksis. Der er således tilsyneladende ikke forekommet tilfælde, hvor et eller flere

partier har tiltrådt det subsidiære ændringsforslag uden også at tiltræde det principale. Også i dette tilfælde må man i givet fald henvise partierne til at give udtryk for en sådan tilslutning til det subsidiære ændringsforslag i udtalelserne i betænkningen.

7. Mulige konsekvenser af de stillede ændringsforslag

Udgangspunktet er, at der ikke skal stilles ændringsforslag, der udelukkende er udtryk for mekaniske konsekvenser af andre ændringsforslag. Baggrunden herfor er især, at ændringsforslag først og fremmest skal opfattes som afstemningstemaer med større eller mindre politisk indhold. I det omfang ændringer blot repræsenterer nødvendige (tekniske) og entydige konsekvenser af andre ændringer, der gennemføres i forbindelse med egentlige ændringsforslag, hvorover der stemmes (reelt eller formelt), ville det som udgangspunkt bidrage til større uoverskuelighed med deraf følgende risiko for fejlfæstninger m.v. at affatte sådanne konsekvensændringer som ændringsforslag. I stedet foretages sådanne ændringer redaktionelt i forbindelse med indredaktionen. Forudsætningen for opretholdelsen af dette principielle udgangspunkt er imidlertid, at de tekster, der berøres af konsekvenserne, er omfattet af det fremsatte lovforslag. Dette har især betydning i forbindelse med ændringsforslag til ændringslovforslag, jf. nedenfor under d.

a. Konsekvenser af nye paragraffer og nye numre (i ændringslovforslag) eller tilsvarende fjernelse af henholdsvis paragraffer og numre i lovforslag

I det omfang ændringsforslag om indsættelse af nye paragraffer og numre eller tilsvarende fjernelse af henholdsvis paragraffer og numre i fremsatte lovforslag får konsekvenser for de efterfølgende paragraffer og numre, skal der ikke stilles yderligere ændringsforslag herom, og ændringsforslaget skal heller ikke være ledsaget af en bemærkning om, at de efterfølgende paragraffer eller numre ændrer betegnelse. Sådanne ændringer foretages derimod redaktionelt. Stilles der f.eks. til et ændringslovforslag et ændringsforslag af følgende indhold:

x) Efter nr. 7 indsættes som nyt nummer: »01.§ 6, stk. 3, ophæves.«, [Ophævelse af forbuddet mod opstilling af plankeværker i villakvarterer]

skal der altså ikke stilles ændringsforslag om, at betegnelsen for de efterfølgende numre forhøjes med én, og der skal heller ikke formuleres en bemærkning herom i tilknytning til ændringsforslaget.

Hvis der f.eks. i overgangs- eller ikrafttrædelsesbestemmelser henvises til numre over 7, skal der heller ikke af den grund stilles ændringsforslag hertil. F.eks. kan ikrafttrædelsesbestemmelsen i det pågældende lovforslag være affattet således:

§ 2
Reform- og genopbygningsministeren fastsætter lovens ikrafttrædelsestidspunkt. § 1, nr. 9, træder dog i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

I dette tilfælde skal der altså ikke stilles ændringsforslag om, at »nr. 9« ændres til: »nr. 10«. På samme måde kan der i et forslag til ny hovedlov være stillet følgende ændringsforslag:

Til § 17
x) Paragraffen udgår. [Udeladelse af regler om plattenslageri]

Heller ikke her skal der stilles ændringsforslag om, at de efterfølgende paragraffer ændrer betegnelse, ligesom der heller ikke skal formuleres en bemærkning herom i tilknytning til ændringsforslaget.

På tilsvarende måde skal der ikke stilles ændringsforslag, hvis der andetsteds i lovforslaget henvises til paragraffer, hvis betegnelse berøres af ændringsforslaget. F.eks. kan en anden paragraf være affattet således:

§ 57. Med bøde straffes den, der

- 1) overtræder § 4, stk. 2, § 13, § 20, stk. 1, § 23, § 27, stk. 2, § 28, stk. 1 og 2, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning,
- 2) overtræder bestemmelser i regulativer, jf. § 52,
- 3) undlader at efterkomme påbud eller forbud efter § 41 eller
- 4) afgiver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger, der afkræves efter § 41, stk. 2.

Der vil her ikke skulle stilles ændringsforslag, der ændrer alle paragrafbetegnelser højere end 17 som følge af det stillede ændringsforslag. Alle disse ændringer vil blive foretaget redaktionelt.

Såfremt der andetsteds i lovforslaget henvises til den paragraf, der ønskes fjernet med det stillede ændringsforslag, kan der undertiden opstå tvivl. En bestemmelse kan f.eks. være affattet således:

§ 51. Tilladelser til fiskeri om natten efter blankål i Nissum Bredning, jf. § 17, kan ikke udstedes til aktieselskaber, anpartsselskaber, andelsselskaber el.lign.

Her henvises til en paragraf, som ønskes fjernet, og i et sådant tilfælde vil det være nødvendigt at stille ændringsforslag til § 51, idet det ikke med sikkerhed kan afgøres, hvorledes der skal forholdes. Under alle omstændigheder kan der aldrig være tale om at fjerne en paragraf redaktionelt som konsekvens af et andet ændringsforslag. I det konkrete tilfælde vil det derfor sandsynligvis være nødvendigt at stille ændringsforslag om at lade § 51 udgå.

Af bemærkningerne bør det naturligvis fremgå, at der er tale om en konsekvensændring. Eventuelt kan bemærkningerne til de to ændringsforslag slås sammen.

Omvendt vil der i følgende tilfælde næppe kunne opstå tvivl:

§ 23. Fiskeriministeren kan i særlige tilfælde dispensere fra forbud i henhold til §§ 16–22.

I dette tilfælde vil der ikke være tvivl om, at »22« skal ændres til: »21«, hvilket derfor kan foretages redaktionelt. Et grænsetilfælde kan følgende eksempel illustrere:

§ 19. Tilladelser i henhold til §§ 17 og 18 udstedes af politimesteren efter indstilling fra sognepræsten.

Det vil formentlig normalt være ubetænkeligt at lade »§ 17 og« udgå redaktionelt, men i praksis ses det ofte, at der stilles ændringsforslag, og dette bør også i almindelighed ske for at undgå tvivl om, hvorvidt forslagsstilleren/forslagsstillerne har været opmærksom på konsekvensen.

I modsætning hertil vil der let kunne opstå tvivl, hvis der indsættes en ny paragraf. Man kan således tænke sig, at et ændringsforslag medfører indsættelse af en ny paragraf (§ 01) efter § 28, hvorefter man står over for en bestemmelse af følgende indhold:

§ 38. Afgørelser efter §§ 25–37 kan ikke indklages til fiskeriministeren.

I praksis har man tidligere efter en konkret fortolkning og efter direkte forespørgsel herom hos forslagsstilleren/forslagsstillerne eller en, der repræsenterer denne/dis (som regel et ministerium) redaktionelt ændret »37« til: »38«, idet man ud fra sammenhængen ikke har ment, at der kunne være nogen tvivl om, at § 01, der bliver ny § 29, skulle være omfattet af opremsningen. Imidlertid er en sådan praksis uhel-

dig. For det første kunne det være, at § 01 ikke skulle have været omfattet. I så fald ville indredaktionen af § 38, der bliver § 39, have fået følgende resultat:

§ 39. Afgørelser efter §§ 25–28 og 30–38 kan ikke indklages til fiskeriministeren.

Spørgsmålet om, hvorvidt § 01 skulle være omfattet af opregningen eller ej, var altså efter denne praksis udelukkende baseret på en konkret fortolkning, der skulle foretages af indredaktøren, eventuelt efter telefonisk kontakt med et ministerium, hvilket ikke forekom betryggende.

For det andet er det forholdsvis let ved et ændringsforslag at foretage den fornødne konsekvensændring, hvis dette er hensigten. Såfremt det er meningen, at § 01 skal være omfattet af opregningen i § 38, bør der derfor stilles et ændringsforslag af følgende indhold:

Til § 38

x) Henvisningen »§§ 25–37« ændres til: »§§ 25–28, 01 og 29–37«.

[Konsekvens af ændringsforslag nr. 0]

Hvis det derimod ikke er meningen, at § 01 skal være omfattet af opregningen, stilles der intet ændringsforslag, og indredaktionen bliver som ovenfor angivet.

b. Konsekvenser af nye stykker, numre og litraer eller tilsvarende fjernelse af stykker, numre og litraer i lovforslag

Med hensyn til indsættelse af nye stykker, numre og litraer eller tilsvarende fjernelse af stykker, numre og litraer i fremsatte lovforslag, der medfører konsekvenser for efterfølgende stykker, numre og litraer, gælder i hovedsagen det samme som ovenfor nævnt, for så vidt angår paragraffer og numre (i ændringslovforslag). Dette gælder især, når f.eks. nye stykker betegnes med en foreløbig angivelse (01, 02, 03 osv.), jf. afsnit II.3.b. Normalt betegnes dog nye stykker med deres endelige angivelse som f.eks. således:

x) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 3. Fødevaredirektoratet kan fastsætte særlige regler for visse blomsterhandlere og sportsforretninger.«

Stk. 3–5 bliver herefter stk. 4–6.

[Bemyndigelse til Fødevaredirektoratet til at fastsætte særlige regler for visse butikker]

Konsekvensen for eventuelle efterfølgende stykker bør således angives i umiddelbar tilslutning til ændringsforslaget (indrykket på næste linje). Såfremt der stilles ændringsforslag til de efterfølgende stykker, bør konsekvensen også fremgå her:

x) I stk. 4, der bliver stk. 5, udgår »frugtsaft«.

[Afgiftsfritagelse for frugtsaft]

eller:

x) Stk. 5, der bliver stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Der må ikke forhandles spegesild hos cykelhandlere.«

[Forbud mod forhandling af spegesild hos cykelhandlere]

Skal der indsættes stykker, numre eller litraer flere steder i den samme paragraf eller det samme stykke, bør konsekvenserne »opdeles«, f.eks. således:

x) I stk. 3 indsættes efter nr. 1 som nyt nummer:

»2) giraffer,«.

Nr. 2 og 3 bliver herefter nr. 3 og 4.

[Udvidelse af reglernes anvendelsesområde]

x) Efter nr. 3, som bliver nr. 4, indsættes som nye numre:

»5) gnuer,

6) impalaer,«.

Nr. 4–7 bliver herefter nr. 7–10.

[Yderligere undtagelser fra reglernes anvendelsesområde]

En sådan »opdeling« af konsekvenser kan også forekomme, hvor der både forekommer indsættelse af nye stykker, numre og litraer og fjernelse af sådanne, f.eks. således:

x) I *stk. 4, nr. 1*, indsættes efter litra b som nyt litra:

»c) bananmos«.

Litra c bliver herefter litra d.

[Inddragelse af bananmos under reglernes anvendelsesområde]

x) *Stk. 4, nr. 1, litra d*, udgår.

[Afgiftsfritagelse for tørrede figner]

Som det vil ses, udligner de to ændringsforslag hinanden med hensyn til konsekvenser for eventuelle efterfølgende litraer, og der bør ikke anføres nogen konsekvens for det litra, der udgår. Man skal altså ikke skrive, at litra d, der bliver litra e, udgår.

Hvis det sidste ændringsforslag i stedet havde lydt således:

x) *Stk. 4, nr. 1, litra d og e*, udgår.

[Afgiftsfritagelse for tørrede figner],

bør man nedenunder anføre »nettokonsekvensen« for eventuelle efterfølgende litraer, f.eks. således:

Litra f bliver herefter litra e.

Derimod skal der, ligesom det var tilfældet med de under 7.a nævnte tilfælde, principielt stilles ændringsforslag, hvis der andetsteds henvises til et stykke, nummer eller litra, der ønskes fjernet. F.eks. kan der i samme paragraf forekomme følgende stykke:

Stk. 7. I de i *stk. 4, nr. 1, litra d*, nævnte tilfælde bør der forud for ministerens afgørelse gives direktørerne for landets zoologiske haver adgang til at udtale sig.

Såfremt det er hensigten, at *stk. 4, nr. 1, litra d*, skal udgå, bør der stilles ændringsforslag om, hvorledes der skal forholdes med denne bestemmelse – herunder om den også skal udgå.

Tilsvarende problemer i forbindelse med henvisninger til en flerhed af bestemmelser som nævnt under a kan opstå i forbindelse med indsættelse af nye stykker m.v. Henvises der således i § 17, stk. 2, til »§ 16, stk. 3–5«, og indsættes der i et ændringsforslag et nyt stykke i § 16 efter stk. 3, skal der stilles et konsekvensændringsforslag til § 17, hvorefter henvisningen ændres til »§ 16, stk. 3–6«, hvis det er meningen, at det nye stykke også skal være omfattet. I modsat fald vil henvisningen redaktionelt blive ændret til »§ 16, stk. 3, 5 og 6«.

Angivelsen af nye stykker, numre og litraer med deres endelige betegnelse i ændringsforslag kan undertiden give anledning til tvivl, såfremt der henvises hertil i andre ændringsforslag. Der kan således som i det førnævnte eksempel være foreslået et nyt stykke efter stk. 2, som herefter betegnes som stk.

3, hvorefter de efterfølgende stk. 3–5 bliver stk. 4–6. Man kan herefter forestille sig et andet ændringsforslag (eventuelt til en anden paragraf), der er formuleret således:

x) Paragraffen affattes således:
»§ 7. De i § 6, stk. 3, nævnte regler kan gøres tidsbegrænsede.«
[Præcisering]

Uanset at ændringsforslaget er korrekt formuleret, kan det ikke umiddelbart med sikkerhed afgøres, om det nævnte § 6, stk. 3, er det nye eller det gamle stk. 3. Problemet kan muligvis løses ud fra en konkret fortolkning, eventuelt på grundlag af de ledsagende bemærkninger, men det ville i det konkrete tilfælde have kunnet give en entydig løsning, hvis man havde valgt at betegne det nye stykke stk. 01. Herefter ville en henvisning til stk. 3 kun kunne referere til det gamle stk. 3, der bliver stk. 4, mens en henvisning til stk. 01 måtte referere til det nye stykke, der først efter indredaktionen bliver stk. 3.

c. Konsekvenser af nye punktummer eller tilsvarende fjernelse af punktummer

Som bekendt er punktummer ikke forsynet med en angivelse af deres placering. Et ændringsforslag om indsættelse af et nyt punktum kan f.eks. være formuleret således:

x) I *stk. 3* indsættes efter 3. pkt. som nyt punktum:
»Farven på parkbænke fastsættes af kommunalbestyrelsen.«
[Præcisering af kommunalbestyrelsens kompetence]

Såfremt der i det pågældende stykke allerede var mere end tre punktummer, skal der ikke angives nogen konsekvens for de efterfølgende punktummers placering. Derimod bør konsekvensen fremgå, såfremt der også stilles ændringsforslag til de efterfølgende punktummer:

x) I *stk. 3, 4. pkt.*, der bliver 5. pkt., ændres »pinseliljer« til: »narcisser«.
[Udvidelse af reglernes anvendelsesområde]

Som det var tilfældet med indsættelse af stykker, numre og litraer, der betegnes med deres endelige angivelse, kan der ved ændringsforslag om indsættelse af nye punktummer opstå særlige problemer, hvis der henvises hertil i andre ændringsforslag:

x) Paragraffen affattes således:
»§ 9. § 8, stk. 3, 4. pkt., gælder ikke for forstbotaniske haver.«
[Præcisering af undtagelsesbestemmelse]

Uanset at ændringsforslaget er korrekt formuleret, kan det ikke umiddelbart med sikkerhed afgøres, om der henvises til det nye eller det gamle 4. pkt., og i modsætning til, hvad der var tilfældet med stykker, numre og litraer, kan problemet ikke løses ved anvendelse af foreløbige betegnelser (01, 02 etc.). I disse tilfælde er det derfor meget vigtigt, at det utvetydigt af bemærkningerne fremgår, hvilket punktum der refereres til.

d. Særligt om konsekvenser i forbindelse med henvisninger i ændringslovforslag

I ændringslovforslag er det vigtigt at sikre sig, at ændringsforslag ikke har konsekvenser for tekster i hovedloven, der ikke er berørt af ændringslovforslaget, idet det naturligvis kun er muligt for indredaktøren at foretage redaktionelle rettelser i ændringslovforslagets tekst, ligesom det pågældende ministerium ikke har adgang til efterfølgende at foretage redaktionelle rettelser i hovedlovens tekst i forbindelse med fremstillingen af en lovbekendtgørelse eller datasammenskrivning.

Et ændringslovforslag kan tænkes at indeholde følgende bestemmelse:

7. § 23, stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Kommunalbestyrelsen kan nedlægge forbud mod anlæggelse af keglebaner i de i § 28 nævnte områder.«

Det forudsættes endvidere, at der i den eksisterende § 28, der i øvrigt ikke er berørt af ændringslovforslaget, forekommer en henvisning til § 23, stk. 6.

Imidlertid stilles under behandlingen af ændringslovforslaget følgende ændringsforslag

x) Efter nr. 6 indsættes som nyt nummer:

»01. § 23, stk. 3, ophæves.

Stk. 4–8 bliver herefter stk. 3–7.«

[Ophævelse af forbuddet mod færdsel på rulleskøjter i visse parker]

I dette tilfælde vil det være nødvendigt at stille et yderligere ændringsforslag med f.eks. følgende ordlyd:

x) Efter nr. 8 indsættes som nyt nummer:

»02. I § 28 ændres »§ 23, stk. 6,« til: »§ 23, stk. 5,«.

[Konsekvens af ændringsforslag nr. x]

Derimod vil de nødvendige konsekvensændringer for lovforslagets nr. 7 (det vil sige, at »§ 23, stk. 6,« ændres til »§ 23, stk. 5,«) kunne foretages redaktionelt. Også bestemmelser som de følgende vil kunne rettes redaktionelt:

9. I § 30, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »§ 22, stk. 4,« henvisningen: »§ 23, stk. 6,«.

10. § 30, stk. 3, 1. pkt., affattes således:

»Amtsrådet kan udarbejde regionplaner vedrørende anlæggelsen af keglebaner i regionen, jf. § 23, stk. 5.«

e. Ordensmæssige og sproglige konsekvenser

Såfremt der i én bestemmelse i et lovforslag foretages en sproglig ændring, er udgangspunktet, at der skal stilles ændringsforslag om tilsvarende sproglige ændringer til alle andre bestemmelser, hvori det ændrede udtryk forekommer.

F.eks. kan det tænkes, at der stilles følgende ændringsforslag:

Til § 1

x) I stk. 1 ændres »museumsbaner« til: »veteranbaner«.

[Ændret terminologi]

Hvis denne ændrede terminologi også skal gennemføres i andre bestemmelser i lovforslaget, er udgangspunktet, at der også bør stilles ændringsforslag til de andre bestemmelser, hvori ordet »museumsbaner« forekommer. I praksis har man dog undertiden accepteret, at der i tilslutning til et ændringsforslag til hovedbestemmelsen føjes:

(Vedtages ændringsforslaget, foretages tilsvarende ændringer i §§ 6, 8–10 og 12 samt i lovforslagets titel).

Derimod er det ikke nødvendigt at stille ændringsforslag om mere redaktionelt eller ordensmæssigt betonedede konsekvenser. Indeholder et ændringslovforslag to ændringer, og det ved et ændringsforslag foreslås at udelade den ene af disse, bør der ikke stilles ændringsforslag om, at ordet »ændringer« i den

indledende tekst ændres til: »ændring«, ligesom de rent opstillingsmæssige og typografiske konsekvenser foretages redaktionelt. Der vil endvidere redaktionelt blive indsat en stykkebetegnelse for stk. 1 i f.eks. en ikrafttrædelsesbestemmelse i et ændringslovforslag, hvis der stilles ændringsforslag om indsættelse af et nyt stykke efter stk. 1 og der i det fremsatte lovforslag kun var ét stykke.

Som en anden type eksempel herpå kan nævnes følgende:

Et lovforslag indeholder følgende bestemmelse:

§ 24. Trafikministeren kan give tilladelse til færdsel på motorveje og motortrafikveje af

- 1) køretøjer, der drives ved vindkraft,
- 2) pølsevogne,
- 3) trucker og
- 4) bæltekøretøjer.

Hvis der i dette tilfælde stilles ændringsforslag om, at nr. 4 skal udgå, bør der ikke stilles ændringsforslag om, at kommaet i nr. 2 skal ændres til: »og«, og at »og« i nr. 3 skal ændres til et punktum.

Særligt i forbindelse med ændringslovforslag kan det forekomme, at et ændringsforslag kan få ordensmæssige konsekvenser for andre bestemmelser i lovforslaget.

Lovforslaget kan f.eks. indeholde følgende bestemmelse:

6. I § 4 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Ministeren kan i særlige tilfælde dispensere fra forbuddet mod afholdelse af rulleskøjteløb i gågader.«

Stk. 3–5 bliver herefter stk. 4–6.

7. I § 4, stk. 4, der bliver stk. 5, indsættes efter »knæbeskyttere« ordet: », albuebeskyttere«.

Hvis der vedtages ændringsforslag om, at nr. 6 skal udgå, skal ordene »der bliver stk. 5,« i nr. 7 udgå, men dette vil blive foretaget redaktionelt. Der skal altså ikke stilles ændringsforslag herom.

Tilsvarende kan det f.eks. ved indsættelse af nye numre være nødvendigt at foretage konsekvensrettelser i andre numre. F.eks. kan man tænke sig, at et ændringsforslag affattes således:

x) Efter nr. 9 indsættes som nyt nummer:

»**01.** § 8, stk. 4, ophæves.

Stk. 5 og 6 bliver herefter stk. 4 og 5.«

[Ophævelse af bemyndigelsesbestemmelse]

Hvis dette ændringsforslag vedtages, vil det være nødvendigt redaktionelt at ændre et efterfølgende nummer af følgende type:

10. § 8, stk. 5, affattes således:

»Stk. 5. § 7, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse.«

Det vil her være nødvendigt at ændre nr. 10 således:

10. § 8, stk. 5, der bliver stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. § 7, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse.«

Heller ikke i dette tilfælde skal der stilles ændringsforslag herom.

8. Særligt om ændringsforslag til ikrafttrædelses-, ophævelses- og overgangsbestemmelser, bestemmelser om begrænsning af gyldighedstidspunkt, revisionsbestemmelser samt bestemmelser om loves gyldighed på Færøerne og i Grønland

Ændringsforslag til bestemmelser af denne type frembyder i princippet ikke særlige lovtekniske problemer. Dette gælder i særdeleshed for sådanne bestemmelser, som er eller skal placeres i forslag til hovedlove, idet disse her opstilles og placeres efter helt de samme retningslinjer som andre bestemmelser.

Med hensyn til sådanne bestemmelser i forslag til ændringslove erindres om, at mens de materielle bestemmelser indeholdende de foreslåede ændringer i de(n) eksisterende lov(e) placeres i de(n) første paragraf(fer), placeres bestemmelser om ikrafttræden m.v. her i selvstændige efterfølgende paragraffer. I den forbindelse henledes opmærksomheden på, at paragraffer i ændringslove er placeret centreret over paragraffens tekst, og at stykkebetegnelse kun medtages, hvis paragraffen indeholder to eller flere stykker.

Redaktionelle konsekvenser af disse retningslinjer for opstillingen skal ikke medtages i forbindelse med eventuelle ændringsforslag. F.eks. kan et ændringslovforslag indeholde følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2004.

Hvis der skal stilles ændringsforslag, der indebærer, at der skal indsættes et nyt stykke efter stk. 1, affattes et sådant f.eks. således:

Til § 2

x) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 2. §§ 10 og 12 træder dog i kraft den 1. april 2004.«

[Udskudt ikrafttræden for visse bestemmelser]

Der bør således ikke stilles ændringsforslag om, at der indsættes stykkebetegnelse ved stk. 1, idet en sådan indsættelse vil blive indsat redaktionelt. På tilsvarende måde vil stykkebetegnelsen for stk. 1 blive fjernet redaktionelt, hvis et ændringsforslag medfører, at en paragraf kun kommer til at indeholde ét stykke.

Særlig med hensyn til bestemmelser, der indeholder en bestemt ikrafttrædelsesdato, henledes opmærksomheden på, at der ved valg af dato bør tages hensyn til, at det vedtagne lovforslag skal kunne stadfæstes og bekendtgøres i Lovtidende inden den valgte dato. I den forbindelse bør man være særlig opmærksom på grundlovens § 42, stk. 2, jf. stk. 1, 6 og 7, der indebærer, at et lovforslag normalt ikke kan stadfæstes før efter udløbet af en frist på tre søgnedage efter lovforslagets endelige vedtagelse. Selv om det kan hævdes, at det er en selvfølge, at en lov ikke kan håndhæves, før den har været bekendtgjort, og at det derfor undertiden fremføres, at den omstændighed, at en lov først bekendtgøres efter den foreslåede ikrafttrædelsesdato, kun har formel betydning, accepteres det ikke i praksis, at der sker en sådan overskridelse. Dels vil en sådan overskridelse være egnet til at skabe usikkerhed hos borgerne, og dels må en sådan overskridelse anses for en alvorlig formel fejl, der uanset dens (normalt) ringe betydning for retsanvendelsen let kan afhjælpes ved hjælp af et ændringsforslag.

Derimod forekommer det ikke helt sjældent, at en lov har virkning fra et tidspunkt, der ligger forud for vedtagelsen og ikrafttrædelsen, dvs. knytter retsvirkninger til kendsgerninger, der ligger forud for disse tidspunkter, jf. Anne Louise Bormann, Jens-Christian Bülow & Christian Østrup: »Loven«, side 77.

II. Ændringsforslag til forslag til hovedlove

Med en hovedlov tænkes på en helt ny lov, der enten fastsætter regler på et område, der ikke hidtil har været (fuldt ud) lovreguleret, eller skal afløse en eller flere hidtidige love på området. Man bør dog

være opmærksom på, at forslag til hovedlove ud over ophævelser af den lovgivning, den nye lov skal afløse, undertiden også indeholder forslag om ændringer af bestående love. Sådanne bestemmelser bør i princippet være formuleret på samme måde som forslag til ændringslove²⁾. Ændringsforslag til sådanne bestemmelser bør derfor formuleres på samme måde som ændringsforslag til forslag til ændringslove, jf. nedenfor under afsnit III.

De nedenfor beskrevne retningslinjer gælder kun fuldt ud for lovforslag, der er opdelt i paragraffer. Med hensyn til lovforslag uden paragrafinddeling henvises til afsnit V nedenfor.

1. Til titlen

Ændringsforslag til titlen stilles under overskriften: Til titlen. Det kan i denne forbindelse bemærkes, at undertitler ikke forekommer i hovedlove.

a. Ny affattelse

Såfremt en helt ny affattelse af lovforslagets titel foreslås, anvendes formuleringen:

Til titlen

x) Titlen affattes således:

**»Forslag
til
Lov om pølser med sennep«.**

[Præcisering af lovens titel]

Teksten skrives centreret og med fed skrift. Det bemærkes, at der sættes punktum efter det sidste citationstegn.

b. Ændring

Hvis der kun skal foretages ændringer i lovforslagets titel, anvendes f.eks. formuleringen:

Til titlen

x) Efter »sennep« indsættes: », ketchup og løg«.

[Præcisering af lovens titel]

De relevante ord skrives af æstetiske grunde med ordinær skrift.

Med hensyn til valget mellem ny affattelse og ændring henvises til de generelle bemærkninger herom under afsnit I.4.

2. Vedrørende andre overskrifter end titlen

For så vidt angår kapiteloverskrifter og overskrifter til en eller flere paragraffer, gælder de samme principper som ovenfor under 1. Der kan således både være tale om ny affattelse som vist under 1.a og ændring som vist under 1.b. Dog skrives disse overskrifter med kursiv.

a. Kapiteloverskrifter

Ændringsforslag vedrørende en kapiteloverskrift stilles til det pågældende kapitel. De kan f.eks. formuleres således:

Til kapitel 4

x) I kapiteloverskriften indsættes efter »bowlere« ordene: », cykelhuer og kasketter«.

[Præcisering af kapiteloverskriften]

b. Overskrifter inden for et kapitel

Andre overskrifter stilles til den nærmest følgende paragraf og kan f.eks. formuleres således:

	Til § 14
x) Overskriften før paragraffen affattes således:	»Regler om hakket oksekød«.
[Præcisering af overskrift]	

Det kan undertiden også forekomme, at der ønskes indsat en overskrift på et sted i lovforslaget, hvor der ikke i forvejen forekommer en sådan. Et sådant ændringsforslag kan formuleres således:

	Til § 31
x) Før paragraffen indsættes følgende overskrift:	»Særligt om øllebrød og sødsuppe«.
[Indsættelse af overskrift til § 31]	

Der foreligger, for så vidt angår disse overskrifter, ikke nogen fast praksis med hensyn til placering. De kan altså både forekomme centreret og helt ude ved venstre margin, men centrede overskrifter er vistnok de hyppigst forekommende.

c. Overskrifter til afsnit m.v.

Enkelte større lovforslag kan være inddelt i afsnit³⁾. Overskrifterne hertil er sat med »fed« skrift, hvilket naturligvis også bør anvendes ved ændringsforslag om en ny affattelse af sådanne, f.eks. således:

	Til afsnit II
x) Overskriften affattes således:	»Det store kolde bord«.
[Præcisering af afsnitoverskrift]	

Sådanne ændringsforslag stilles til det pågældende afsnit som angivet i eksemplet.

3. Indsættelse af nye afsnit, kapitler, paragraffer, stykker, numre, litraer og punktumner

a. Nye afsnit, kapitler og paragraffer

Ændringsforslag om indsættelse af et eller flere nye afsnit, kapitler eller paragraffer placeres under en overskrift som f.eks. en af følgende: »Nyt afsnit«, »Nyt kapitel«, »Ny paragraf«, »Nye afsnit«, »Nye kapitler« eller »Nye paragraffer«. Placeringen i lovforslaget angives ved at nævne, efter hvilken af de i lovforslaget eksisterende paragraffer den eller de nye enheder skal placeres. Dog må man nødvendigvis anvende formuleringen »Før afsnit I, kapitel 1 eller § 1 indsættes« i tilfælde, hvor det pågældende afsnit, kapitel eller paragraf skal placeres forrest. Der henvises i øvrigt til 5.a.

Hvis en ny paragraf eller et nyt kapitel skal placeres efter den sidste paragraf i et kapitel henholdsvis efter det sidste kapitel i et afsnit, er det i reglen nødvendigt at præcisere, i hvilket kapitel eller afsnit paragraffen henholdsvis kapitlet skal indgå, f.eks. således:

	Ny paragraf
x) Efter § 7 indsættes i <i>kapitel 1</i> som ny paragraf:	»§ 01. Fødevareministeren«
[Bemyndigelse til at fastsætte regler om fremstilling af frugtsalat]	

Det kan ofte være hensigtsmæssigt at anvende en tilsvarende fremgangsmåde, hvis en ny paragraf eller et nyt kapitel skal placeres før den første paragraf i et kapitel henholdsvis før det første kapitel i et afsnit, f.eks. således:

	Nyt kapitel
x)	Før kapitel 7 indsættes i <i>afsnit 2</i> som nyt kapitel:
	»Kapitel 01
	<i>Regler om gebyr</i>
§ 05.	I forbindelse med udstedelse af tilladelser
§ 06.	Gebyr opkræves endvidere i tilfælde
Stk. 2.	Gebyr opkræves dog ikke
§ 07.	Under særlige omstændigheder, herunder«
	[Fastsættelse af gebyrregler]

Nye afsnit, kapitler og paragraffer benævnes fortløbende afsnit 01, afsnit 02, kapitel 01, kapitel 02, § 01, § 02 osv. uanset forslagsstiller. Dette betyder på den ene side, at efterfølgende afsnit, kapitler og paragraffer ikke rykkes før eventuelt i forbindelse med indredaktionen og på den anden side, at der kan/skal henvises til § 01 osv. i andre ændringsforslag.

Som omtalt under 2.b kan der undertiden forekomme overskrifter knyttet til en eller flere paragraffer inden for et kapitel. Hvis en eller flere nye paragraffer skal indsættes med tilhørende overskrift, bør dette formuleres således:

	Ny paragraf
x)	Efter § 6 indsættes som ny paragraf med tilhørende overskrift:
	»Kartofler og jordskokker m.v.
§ 02.	Kartofler kan«
	[Fastsættelse af særlige regler for kartofler og jordskokker]

b. Nye stykker, numre og litraer

Ændringsforslag om indsættelse af et eller flere nye stykker, numre og litraer stilles til den pågældende paragraf. Med hensyn til nummerering er praksis normalt anderledes end ved indsættelse af afsnit, kapitler og paragraffer som redegjort for ovenfor under a. Skal der således stilles ændringsforslag om indsættelse af et nyt stykke, angives det nye stykkes nummer, f.eks. således:

x)	Som <i>stk. 2</i> indsættes:
	» <i>Stk. 2.</i> Ministeren bemyndiges til i særlige tilfælde at dispensere fra <i>stk. 1.</i> «
	[Dispensationsmulighed]

Denne formulering anvendes, hvis der i forvejen kun var ét stykke.

Såfremt der allerede var et *stk. 2* og eventuelle følgende stykker, anvendes følgende formulering:

x)	Efter <i>stk. 1</i> indsættes som nyt stykke:
	» <i>Stk. 2.</i> Der kan af ministeren fastsættes særlige regler, for så vidt angår import af jordskokker fra lande uden for EU og EØS.«
	<i>Stk. 2</i> og <i>3</i> bliver herefter <i>stk. 3</i> og <i>4</i> .
	[Dispensationsmulighed]

Bemærk, at konsekvensen for de efterfølgende stykker angives med en såkaldt rykningsklausul. Konsekvensen bør også fremgå af eventuelle ændringsforslag, der stilles af den eller de samme forslagsstiller(e) til disse efterfølgende stykker, f.eks. således:

x) *Stk. 2*, der bliver *stk. 3*, affattes således:
»*Stk. 3*. Der kan endvidere ...«
[Præcisering af undtagelsesbestemmelse]

Skal der indsættes flere nye stykker forskellige steder i en paragraf, bør konsekvensoplysningerne »deles op«, f.eks. således:

x) Efter *stk. 1* indsættes som nyt stykke:
»*Stk. 2*. Ministeren bemyndiges til i særlige tilfælde at dispensere fra *stk. 1*.«
Stk. 2 og *3* bliver herefter *stk. 3* og *4*.

[Dispensationsmulighed]

x) Efter *stk. 3*, der bliver *stk. 4*, indsættes som nye stykker:
»*Stk. 5*. Efter aftale med andre stater«
Stk. 6. Tilsvarende gælder, såfremt«
Stk. 4 bliver herefter *stk. 7*.
[Generelle undtagelsesbestemmelser]

Tilsvarende gælder ved indsættelse af nye numre og litraer. Det bemærkes dog her, at rene sproglige konsekvenser ikke bør anføres, ligesom der heller ikke bør stilles selvstændige ændringsforslag herom. Der henvises herom til afsnit I.7.e.

Skal det nye stykke indsættes før det eksisterende *stk. 1*, formuleres dette således:

x) Før *stk. 1* indsættes som nyt stykke:
»Energiministeren kan efter forhandling«
Stk. 1–3 bliver herefter *stk. 2–4*.
[Bemyndigelsesbestemmelse]

Det bemærkes, at der hverken sættes paragraf- eller stykkebetegnelse efter det indledende citationstegn, jf. afsnit I.5.d.

I tilfælde, hvor der til en paragraf stilles to eller flere ændringsforslag om indsættelse af flere nye stykker, kan det imidlertid i visse tilfælde være hensigtsmæssigt at betegne de nye stykker som »*Stk. 01*« osv. Det gælder navnlig, når den eller de samme forslagsstillere eller to eller flere forskellige forslagsstillere stiller ændringsforslag om indsættelse af flere nye stykker, der ikke er indbyrdes afhængige, og hvorom der formelt set hersker usikkerhed om, hvilke der eventuelt bliver vedtaget.

Også i andre tilfælde kan det undertiden være hensigtsmæssigt at betegne nye stykker således. Skal der f.eks. i en efterfølgende bestemmelse entydigt kunne henvises til et nyindsat stykke i en foregående bestemmelse, vil det ofte være den eneste mulighed at betegne det nye stykke som »*Stk. 01*«. Stilles der nemlig ændringsforslag om indsættelse af et nyt stykke på »normal« vis som vist således:

Til § 14

x) Efter *stk. 1* indsættes som nyt stykke:
»*Stk. 2*. I de tilfælde, der er nævnt i *stk. 1*, ydes tilskud«
Stk. 2 og *3* bliver herefter *stk. 3* og *4*.

[Tilskudsbestemmelse]

og når der senere af samme forslagsstiller(e) stilles ændringsforslag, hvor der skal henvises til det nyindsatte stykke, således:

Til § 60

x) I *stk. 3* indsættes efter »statsgaranti efter § 13, stk. 4,« ordene: »og tilskud efter § 14, stk. 2,«.
[Konsekvens af ændringsforslag nr. x]

kan det i hvert fald undertiden være vanskeligt for indredaktøren med sikkerhed at afgøre, om der med »§ 14, stk. 2« tænkes på det nyindsatte stykke eller det »gamle« stk. 2, der bliver stk. 3 – især hvis sidstnævnte bestemmelse også indeholder regler om tilskud.

I stedet kunne man have valgt at formulere de to ændringsforslag således:

Til § 14

x) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:
»*Stk. 01.* I de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, ydes tilskud«
[Tilskudsbestemmelse]

Til § 60

x) I *stk. 3* indsættes efter »statsgaranti efter § 13, stk. 4,« ordene: »og tilskud efter § 14, stk. 01,«.
[Konsekvens af ændringsforslag nr. x]

I de tilfælde, hvor man benytter sig af at kalde nye stykker »Stk. 01« osv., skal der ikke anføres nogen konsekvens for eventuelle efterfølgende stykker.

At gøre noget tilsvarende kan i hvert fald teoretisk være hensigtsmæssigt ved indsættelse af nye litraer og numre.

c. Nye punktummer

Med hensyn til indsættelse af nye punktummer bemærkes, at selv om punktummer ligesom f.eks. stykker karakteriseres numerisk ved deres indbyrdes placering (f.eks. »3. pkt.«), nummereres disse ikke i selve lovteksten. Dette viser sig også i forbindelse med ændringsforslag om indsættelse af nye punktummer. Hvis der ikke skal ske rykning af efterfølgende punktummer, anvendes følgende formulering:

x) I *stk. 1* indsættes som 4. *pkt.*:
»Ministeren for det ydre rum kan i særlige tilfælde dispensere herfra.«
[Dispensationsadgang]

Hvis der skal ske rykning af efterfølgende punktummer, anvendes derimod følgende formulering:

x) I *stk. 2* indsættes efter 1. *pkt.* som nyt punktum:
»Sådanne regler fastsættes efter forudgående høring af de berørte organisationer.«
[Krav om obligatorisk høring]

Der skal som udgangspunkt ikke angives nogen konsekvens for de efterfølgende punktummers placering. Kun hvis der af den eller de samme forslagsstiller(e) også skal stilles ændringsforslag til et efterfølgende punktum, bør konsekvensen omtales i en relativ bisætning, f.eks. således:

x) *Stk. 2, 2. pkt.*, der bliver 3. *pkt.*, affattes således:
»Reglerne finder ikke anvendelse«

Det bemærkes, at der af æstetiske grunde foretages indrykning, selv om det pågældende punktum normalt skal indføjes i en omløbende tekst.

Ændringsforslag om indsættelse af nye punktummer stilles til den pågældende paragraf.

4. Fjernelse af afsnit, kapitler, paragraffer, stykker, numre, litraer og punktummer

Det bemærkes, at der i ændringsforslag til forslag til hovedlove altid anvendes udtrykket »udgår« i modsætning til, hvad der gælder for forslag til ændringslove, idet ændringslove angår ændringer i gældende love.

a. Afsnit, kapitler og paragraffer

Ændringsforslag om, at afsnit, kapitler eller paragraffer skal udgå, stilles til pågældende afsnit, kapitel eller paragraf. Eksempelvis kan et sådant ændringsforslag formuleres således:

Til kapitel 2

x) Kapitlet (§§ 5-17) udgår.
[Udeladelse af regler om pingviner]

Ændringsforslag om, at afsnit, kapitler og paragraffer skal udgå, skal ikke ledsages af oplysninger om konsekvenserne heraf.

b. Stykker, numre og litraer

Ændringsforslag om, at stykker, numre og litraer skal udgå, skal i modsætning til ovenfor under a ledsages af eventuelle konsekvensoplysninger for nummereringen eller litreringen, jf. hvad der gjaldt for indsættelse, 3.b. Sådanne ændringsforslag kan f.eks. formuleres således:

x) I stk. 2, nr. 3, udgår litra b.
Litra c og d bliver herefter litra b og c.
[Teknisk korrektion]

Men heller ikke her skal rene sproglige konsekvenser nævnes, jf. afsnit I.7.

c. Punktummer

Ændringsforslag om, at punktummer skal udgå, kan f.eks. formuleres således:

x) 2. pkt. udgår.
[Konsekvens af ændringsforslag nr. x]

Ligesom det er tilfældet med indsættelse af nye punktummer, jf. 3.c, anføres som hovedregel ingen konsekvenser med hensyn til »nummerering«.

5. »Fordeling« af indholdet af en bestemmelse på flere bestemmelser

Det kan undertiden forekomme, at indholdet af en bestemmelse ønskes »fordelt« på flere bestemmelser på samme niveau, f.eks. i forbindelse med en udvidelse af indholdet af den oprindelige bestemmelse.

a. »Fordeling« af afsnit og kapitler

»Fordeling« af indholdet af ét afsnit eller kapitel på to eller flere vil i de fleste tilfælde foretages på den måde, at der efter en paragraf foreslås indsat en ny afsnits- eller kapitelbetegnelse med tilhørende

overskrift, eventuelt kombineret med, at der foreslås en ændring af den hidtidige afsnits- eller kapiteloverskrift, f.eks. således:

	Til kapitel 11
x) I kapiteloverskriften udgår »og rødbededyrkning«.	
[Konsekvens af ændringsforslag nr. x]	
	Til § 34
x) Før paragraffen indsættes:	
	»Kapitel 01
	<i>Tilskud til rødbededyrkning</i> .
[Indsættelse af særskilt kapitel om tilskud til rødbededyrkning]	

b. »Fordeling« af paragraffer

For så vidt angår »fordeling« af indholdet af paragraffer, bør der stilles to ændringsforslag, f.eks. således:

	Til § 45
x) Paragraffen affattes således:	
»§ 45. Industriministeren bemyndiges til«	
[Konsekvens af ændringsforslag nr. x]	
	Ny paragraf
x) Efter § 45 indsættes som ny paragraf:	
»§ 01. Industriministeren kan overlade beføjelser«	
[Hjemmel til delegation]	

c. »Fordeling« af stykker, numre og litraer

Skal indholdet af et stykke, nummer eller litra »fordeles« på flere stykker, numre eller litraer, formuleres dette ved at lade den oprindelige bestemmelse udgå og derefter indsætte to eller flere (nye) bestemmelser, hvoraf den første beholder den oprindelige bestemmelses betegnelse, mens de følgende betegnes som omtalt under 3.b. Ændringsforslag af den type stilles efter samme principper som nævnt under 4.b og kan f.eks. formuleres således:

x) <i>Stk. 2</i> udgår, og i stedet indsættes:
» <i>Stk. 2.</i> Pølsevogne«
<i>Stk. 3.</i> Isboder«
Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 4 og 5.
[Særregler for isboder]

Lidt sjældnere kan det forekomme, at to eller flere bestemmelser samlet ønsket »fordelt« på tre eller endnu flere bestemmelser. Det kan f.eks. formuleres således:

x) I <i>stk. 3, nr. 2</i> , udgår <i>litra b</i> og <i>c</i> , og i stedet indsættes:
»b) bonoboer,
c) gorillaer og
d) orangutanger.«
[Konsekvens af, at bonoboer nu betragtes som en selvstændig art]

d. »Fordeling« af punktummer

Med hensyn til »fordelingen« af et punktums indhold på to eller flere punktummer er den sproglige fremgangsmåde i princippet den samme som ovenfor under 5.c. Blot skal man være opmærksom på, at punktummer ikke nummereres i selve lovteksten. Et ændringsforslag kan f.eks. formuleres således:

x) I *stk. 2* udgår *4. pkt.*, og i stedet indsættes:
»Kirkeministeren fastsætter vejledende retningslinjer vedrørende anvendelsen af altervin, herunder om vinens alkoholindhold og type. Biskopperne kan inden for deres eget stift fastsætte øvre og nedre grænser for alkoholindholdet og kan herudover forbyde anvendelsen af nærmere bestemte vintyper. En sognepræst kan dog i særlige tilfælde opnå kirkeministerens tilladelse til at fravige de regler, der er fastsat af biskoppen.«
[Præcisering af reglerne om altervin]

Der bør normalt ikke angives nogen konsekvens for eventuelle efterfølgende punktummer, jf. 3.c.

6. »Indskrænkning« af antallet af bestemmelser

Ændringsforslag, der har til hensigt at »koge« indholdet af to eller flere bestemmelser ned til én eller i hvert fald færre bestemmelser, formuleres i det store hele efter de samme retningslinjer som ovenfor under 5. Et sådant ændringsforslag kan f.eks. formuleres således:

x) I *stk. 3* udgår *nr. 2* og *3*, og i stedet indsættes:
»2) at forbyde anvendelsen af solbriller og sutteklude,«.
Nr. 4 og 5 bliver herefter nr. 3 og 4.
[Forenkling]

7. Ny affattelse

a. Paragraffer

Ændringsforslag om ny affattelse af en paragraf kan f.eks. formuleres således:

x) Paragraffen affattes således:
»§ 47. Loven træder i kraft den 1. april 2011.«
[Udskudt ikrafttræden]

b. Stykker, numre, litraer og punktummer

Ændringsforslag om ny affattelse af stykker, numre, litraer og punktummer formuleres i det store hele tilsvarende. Det bemærkes dog, at ændringsforslag om en ny affattelse af *stk. 1* eller af *1. pkt.* i et stykke bør formuleres således:

x) *Stk. 1* affattes således:
»Fødevareministeren kan i særlige tilfælde give tilladelse til dyrkning af bananer i altankasser.«
[Banandyrkning i altankasser i særlige tilfælde]
x) *Stk. 2, 1. pkt.*, affattes således:
»Endvidere kan fødevareministeren udstede regler om indretning af drivhuse beregnet til dyrkning af kokosnødder.«
[Bemyndigelse til fødevareministeren]

Med hensyn til begrundelsen for at udelade paragrafnummeret henvises til afsnit I.5.d om generelle regler om anvendelse af betegnelser i ændringsforslag.

8. Ændringer, indsættelse eller fjernelse af ord

Hvis et eller flere ord skal fjernes, anvendes formuleringen:

x) I stk. 3 udgår »gedeost«.
[Fri adgang til forhandling af gedeost på tankstationer]

Skal den samme ændring foretages to eller flere steder inden for samme stykke, punktum el.lign., tilføjes f.eks. »(to steder)«.

Alternativt kan man anvende formuleringen:

x) I stk. 3 udgår to steder »fynsk rygeost«.
[Fri adgang til forhandling af fynsk rygeost på tankstationer]

Er der flere punktummer i stykket, bør der også henvises til, i hvilket punktum ændringen skal foretages:

x) I stk. 4, 2. pkt., indsættes efter »hytteost« ordene: », hvidløgsost og norsk myseost«.
[Inddragelse af hvidløgsost og norsk myseost under reglerne]

Noget tilsvarende gælder, såfremt der foreligger litrering eller nummerering:

x) I stk. 5, nr. 7, litra c, ændres »skinke med asparges« til: »skinke med melon«.
[Korrektion]

Såfremt der kun er ét stykke med kun ét punktum i paragraffen, anvendes formuleringen:

x) Ordene »gammel ost med sky og rom« ændres til: »mild skoleost«.
[Ændret indsatsområde]

Ved at indlede med »Ordet« eller »Ordene« undgår man at begynde med et citationstegn. Endvidere bruges »ordet« eller »ordene« undertiden inde i en sætning, f.eks. for at adskille to citerede udtryk, hvor det kan lette læsningen og indredaktionen. I visse tilfælde vil det være mere hensigtsmæssigt at benytte sig af udtryk som »Datoen«, »Beløbet« og lign.

9. Ændringsforslag vedrørende bilag til lovforslaget

I relativt sjældne tilfælde forekommer det, at der til selve lovforslaget er knyttet et eller flere bilag. Der tænkes altså ikke på de ret hyppige tilfælde, hvor der til lovforslagets bemærkninger er knyttet et eller flere bilag, som er optrykt efter disse. Sådanne bilag har i hovedsagen samme status som de egentlige bemærkninger, og der kan da heller ikke til sådanne bilag stilles ændringsforslag. Hensigten med bilag til selve lovforslaget, som er optrykt efter lovforslagets tekst og inden bemærkningerne til lovforslaget, er, at de skal indgå som del af den til sin tid vedtagne lov, og de vil da også blive optrykt sammen med lovteksten i Lovtidende (og forud herfor efter (2. og) 3. behandling).

Som eksempler på sådanne bilag kan nævnes kort, lister over varetyper, sygdomme etc., traktattekster og mæglingsforslag m.v. En del af disse typer kan der ifølge sagens natur ikke stilles ændringsforslag til, der tilsigter at ændre bilagets indhold. Dette gælder f.eks. kort, traktattekster og mæglingsforslag m.v. Til sådanne bilag kan der kun tænkes stillet ændringsforslag om, at de skal udgå og eventuelt erstattes af andre, ligesom der kan stilles ændringsforslag om indsættelse af (yderligere) bilag af denne type. Andre former for bilag som de nævnte lister vil der ofte kunne stilles ændringsforslag til, der ændrer bilagets indhold.

Ændringsforslag til bilag stilles under overskrifter som »Til bilag 00« eller »Til bilagene«.

Som eksempler på sådanne ændringsforslag kan nævnes:

Til bilag 1

x) Bilaget udgår.

Bilag 2 og 3 bliver herefter bilag 1 og 2.

[Udeladelse af bilag 1]

Til bilag 2

x) I *gruppe B* indsættes efter »Sygdomme hos flagermus. Rabies«:

»Sygdomme hos kænguruer

Smitsom pungbetændelse«.

[Tilføjelse til listen over smitsomme sygdomme hos dyr]

Til kortbilagene

x) *Kortbilag 3* gengives således:

(Herefter følger bilaget i sin ændrede skikkelse).

[Ændret linjeføring]

Fra praksis kan henvises til betænkning over forslag til lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken (Folketingstidende 1987-88, 1. samling, tillæg B sp. 457), ændringsforslag til 2. behandling af forslag til lov om Ørestaden m.v. (L 24, folketingsåret 1991-92) og betænkning over forslag til lov om afgift af polyvinylchlorid og ftalater (pvc og visse blødgøringsmidler) (L 69, folketingsåret 1999-2000).

III. Ændringsforslag til forslag til ændringslove

Med ændringslove forstås love, der går ud på at ændre en bestående lov. Det er vigtigt her at holde sig for øje, at også ændringsforslag hertil skal stilles til det fremsatte lovforslag og altså ikke direkte til hovedloven. Skal der således foretages yderligere ændringer i hovedloven ud over, hvad der allerede er omfattet af det fremsatte lovforslag, skal der typisk stilles ændringsforslag om indsættelse af et nyt nummer i det fremsatte lovforslag.

Man bør endvidere være opmærksom på, at forslag til hovedlove ud over ophævelser af den lovgivning, den nye lov skal afløse, undertiden også indeholder forslag om ændringer af bestående love. Sådanne bestemmelser bør i princippet være formuleret på samme måde som forslag til ændringslove⁴). Ændringsforslag til sådanne bestemmelser bør derfor formuleres på samme måde som ændringsforslag til forslag til ændringslove.

Med hensyn til bestemmelser i forslag til ændringslove, der ikke indeholder forslag til ændringer i en gældende lov, dvs. typisk ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser, henvises til afsnit IV.

Opmærksomheden henledes endelig på, at de nedenfor beskrevne retningslinjer kun gælder fuldt ud for lovforslag, der er opdelt i paragraffer. Med hensyn til lovforslag uden paragrafinddeling henvises til afsnit V.

1. Til titlen

I modsætning til, hvad der er tilfældet i hovedlove, bør der normalt være undertitler i forslag til ændringslove. Uanset dette stilles alle ændringsforslag til titlen under overskriften »Til titlen«.

a. Ny affattelse

Såfremt en helt ny affattelse af lovforslagets titel foreslås, anvendes formuleringen:

x) Titlen affattes således:

»Forslag
til

**Lov om ændring af lov om firkløvere og hestesko
(Ændringer som følge af EF-direktiv om kommerciel udnyttelse af overtro)«.**

[Korrektion af lovforslagets titel]

Teksten skrives centreret og bortset fra undertitlen med fed skrift af hensyn til indredaktionen. Det bemærkes, at der sættes punktum efter det sidste citationstegn.

Såfremt det kun er undertitlen, der skal have en ny affattelse, anvendes formuleringen:

x) Undertitlen affattes således:

»(Ændringer som følge af EF-direktiv om kommerciel udnyttelse af overtro og anden magi)«.

[Præcisering af lovforslagets undertitel]

Teksten skrives centreret med ordinær skrift (brødskrift) og med punktum efter det sidste citationstegn.

Der findes ikke nogen specifik betegnelse for den del af titlen, der ikke omfatter undertitlen. Man kan altså ikke tale om »overtitlen« eller den »egentlige titel« el.lign. Det er derfor vigtigt at huske undertitlen, såfremt der ønskes en ny affattelse af titlen uden ændring af undertitlen, f.eks. således:

x) Titlen affattes således:

**»Forslag
til**

**Lov om ændring af lov om firkløvere og hestesko og lov om sorte katte og stigers placering
(Ændringer som følge af EF-direktiv om kommerciel udnyttelse af overtro)«.**

[Konsekvens af ændringsforslag nr. 00]

Alternativet er at formulere ændringsforslaget som en ændring, jf. nedenfor under b.

b. Ændring

Hvis der kun skal foretages ændringer i lovforslagets titel, anvendes f.eks. formuleringen:

x) Efter »jordbær« indsættes: », solbær og ribs«.

[Konsekvens af udvidelse af lovens anvendelsesområde]

De relevante ord skrives af æstetiske grunde med ordinær skrift.

For så vidt angår ændringsforslag om en ny affattelse af undertitlen, henvises til a ovenfor.

Med hensyn til valget mellem ny affattelse og ændring henvises til de generelle bemærkninger herom under afsnit I.4 om affattelse af ændringsforslag.

2. Vedrørende andre overskrifter end titlen

Der vil relativt sjældent forekomme andre overskrifter end titlen i forslag til ændringslove. Ved omfattende såkaldte samlelove, hvor et større antal love, der omfatter flere ministeriers lovgivning, ønskes ændret i ét lovforslag, forekommer det dog, at lovforslaget enten inddeles i kapitler eller forsynes med en overskrift for hvert ministerium. Disse formuleres således:

Kapitel 1

Socialministeriets forretningsområde

eller blot:

Beskæftigelsesministeriet

Ændringsforslag til sådanne overskrifter vil formentlig forekomme meget sjældent i praksis. I givet fald skal ændringsforslag stilles på samme måde som vist i forbindelse med forslag til hovedlove, jf. afsnit II.2 om ændringsforslag til andre overskrifter end titlen.

3. Indsættelse af nye kapitler, paragraffer og numre i ændringslovforslaget

a. Nye kapitler og paragraffer

Ændringsforslag om indsættelse af nye paragraffer og (sjældent forekommende, jf. 2) nye kapitler formuleres efter samme principper som ændringsforslag til hovedlove, jf. afsnit II.3.a. Når der ses bort fra de overgangsbestemmelser m.v., der er omtalt under afsnit IV nedenfor, er baggrunden for, at der stilles ændringsforslag om indsættelse af en ny paragraf, at andre love ønskes omfattet af ændringerne end det/dem, lovforslaget omfattede ved fremsættelsen. Sådanne ændringsforslag affattes f.eks. således:

Ny paragraf

x) Efter § 1 indsættes som ny paragraf:

»§ 01

I lov om opdræt af kanariefugle, jf. lovbekendtgørelse nr. 31 af 28. februar 1983, som senest ændret ved lov nr. 456 af 31. november 1989, foretages følgende ændringer:

1. § 13, stk. 2, ophæves.

2. I § 18, stk. 3, 2. pkt., og § 28, stk. 2 og 3, ændres »landbrugsministeren« til: »kulturministeren«.

[Konsekvensrettelser]

Det bemærkes, at ændringsforslag om indsættelse af nye kapitler og paragraffer ofte vil give anledning til, at der skal stilles konsekvensændringsforslag til lovforslagets titel.

b. Nye numre

Som omtalt ovenfor i indledningen til dette afsnit er ændringsforslag om indsættelse af nye numre affødt af, at der ønskes ændret andre steder i hovedloven end forudset ved fremsættelsen af ændringslovforslaget. De skal naturligvis placeres i den rigtige rækkefølge i ændringslovforslaget. Hvis der f.eks. i et lovforslag forekommer et nr. 11, der vedrører hovedlovens § 20, og et nr. 12, der vedrører hovedlovens § 59, og hvis den omfattede ændring eksempelvis vedrører hovedlovens § 58, så skal det nye nummer, der betegnes som nr. 01, 02, 03 etc., indsættes efter nr. 11. Ændringsforslaget kunne herefter se således ud:

x) Efter nr. 11 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 58, stk. 2, nr. 3, ophæves *litra b*.

Litra c og d bliver herefter *litra b* og c.

[Forenkling]

Det bemærkes, at hvis der er tale om en samlelov, hvor ændringerne i hver enkelt hovedlov er placeret i hver sin paragraf i ændringslovforslaget, har hver paragraf sin selvstændige nummerrækkefølge for de enkelte ændringer. Det følger heraf, at hver enkelt paragraf også har sin selvstændige hjælpenummerrækkefølge. Skal der med andre ord indsættes nye numre i § 2, vil det første nye nummer skulle betegnes nr. 01, uanset at der allerede er forslået indsat et nr. 01 i § 1.

4. Fjernelse af kapitler, paragraffer og numre

a. Fjernelse af kapitler og paragraffer

Ændringsforslag om fjernelse af paragraffer og (sjældent forekommende, jf. 2) kapitler formuleres svarende til ændringsforslag til hovedlove, jf. II.4.a. Når der ses bort fra de overgangsbestemmelser m.v., der er omtalt under afsnit IV nedenfor, er baggrunden for, at der ønskes stillet ændringsforslag om

fjernelse af en paragraf, at en af de love, lovforslaget omfattede ved fremsættelsen, (alligevel) ikke ønskes omfattet af det vedtagne lovforslag. Sådanne ændringsforslag affattes f.eks. således:

Til § 2

x) Paragraffen udgår.
[De foreslåede regler i lov om hundeluftning udgår]

Vær opmærksom på, at ændringsforslag om fjernelse af kapitler og paragraffer ofte vil give anledning til, at der skal stilles konsekvensændringsforslag til lovforslagets titel.

b. Fjernelse af numre

Baggrunden for ændringsforslag om fjernelse af et eller flere numre er, at en eller flere af de ændringer i hovedloven, der var forudset ved fremsættelsen, (alligevel) ikke ønskes gennemført. F.eks. kan det fremsatte lovforslag have indeholdt et nr. 7, hvorefter der i hovedloven skulle indsættes et nyt stykke efter stk. 1 i § 11. Hvis der fremkommer et ønske om, at dette nye stykke alligevel ikke skal indsættes i hovedlovens § 11, affattes et ændringsforslag herom således:

x)Nr. 7 udgår.
[Dispensationsmuligheden udgår]

5. »Fordeling« af indholdet af et nummer på flere

Det kan forekomme, at man i forbindelse med arbejdet med formuleringen af et ændringsforslag, der skal ændre en af de foreslåede ændringsbestemmelser (numre), bliver opmærksom på, at indholdet af bestemmelsen bør fordeles på flere bestemmelser i hovedloven. Hvis f.eks. det fremsatte lovforslag har indeholdt en bestemmelse, der var fælles for en række produkter (æblegrød, æblemos, æblekage og æbletærte), men der under udvalgsarbejdet fremkommer ønske om, at der skal gælde forskellige regler for disse produkter, kan et sådant ændringsforslag tænkes affattet således:

x)Nr. 8 udgår, og i stedet indsættes:
»8.§ 12, stk. 3, affattes således:
»Stk. 3. Industrielt fremstillet æblegrød må kun forhandles i genbrugsemballage. Nærmere regler herom fastsættes af miljøministeren.«
01. I § 12 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:
»Stk. 4. Miljøministeren fastsætter regler om, i hvilket omfang industrielt fremstillet æblemos skal forhandles i genbrugsemballage. Der kan herunder fastsættes særlige regler for forhandling af æblemos til småbørn.«
02. Efter § 12 indsættes som ny paragraf:
»§ 12 a. For tiden indtil 1. januar 2007 fastsættes ikke regler om karakteren af emballage til industrielt fremstillede æblekager og æbletærter, men miljøministeren bemyndiges til efter forhandling med branchen at fastsætte regler, der skal gælde efter denne dato.««
[Ændrede regler om anvendelse af genbrugsemballage til æblegrød m.v.]

6. Indskrænkning af antallet af numre

Tilsvarende kan det tænkes, at to eller flere numre bør »koges ned« til et mindre antal, f.eks. således:

x)Nr. 15 og 16 udgår, og i stedet indsættes:
»15.§ 17, stk. 5, ophæves.«
[Yderligere regelforenkling]

7. Ny affattelse

a. Ny affattelse af kapitler og paragraffer

Ændringsforslag om en ny affattelse af paragraffer og (sjældent forekommende, jf. 2) kapitler formuleres svarende til ændringsforslag til hovedlove, jf. afsnit II.7.a. Det vil f.eks. være aktuelt, for så vidt angår overgangsbestemmelser.

Tidligere forekom det ret ofte, når der var tale om en enkelt ændring, at den foreslåede ændring var sammenskrevet med indledningen, f.eks. således:

§ 1
I lov om nedsættelse af et ankenævn til behandling af klager over gummisko og kondisko m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 490 af 30. juni 2001, som senest ændret ved lov nr. 13 af 28. februar 2002, ændres i § 37 »2005-06« til: »2006-07«.

Hvis der under udvalgsarbejdet fremkom ønske om, at der skulle foretages andre ændringer i hovedloven end forudset ved fremsættelsen, måtte dette imødekommes ved formulering af et ændringsforslag om en ny affattelse af § 1, f.eks. således:

Til § 1
x) Paragraffen affattes således:
»§ 1
I lov om nedsættelse af et ankenævn til behandling af klager over gummisko og kondisko m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 490 af 30. juni 2001, som senest ændret ved lov nr. 13 af 28. februar 2002, foretages følgende ændringer:
1. § 13 ophæves.
2. I § 37 ændres »2005-06« til: »2006-07«.«
[Præcisering af undtagelsesbestemmelse]

Det bemærkes, at praksis har vist, at en sådan sammenskrivning af indledning og foreslået ændring, herunder også ophævelse af en eller flere paragraffer, er uhensigtsmæssig. Den forekommer derfor nu kun sjældent og må også frarådes.

b. Ny affattelse af numre

Hvis der skal foretages sådanne ændringer i et nummer, at det er nødvendigt eller i hvert fald hensigtsmæssigt, f.eks. fordi der både skal foretages ændringer i den indledende tekst og i den materielle ændring, at foreslå en ny affattelse af nummeret, kan dette formuleres i overensstemmelse med følgende eksempel:

Den oprindeligt foreslåede affattelse:
19. I § 23 affattes <i>stk. 1</i> således:
»Trampoliner, der ikke er typegodkendt, må ikke opstilles på steder, der er tilgængelige for offentligheden.«
Det ønskede ændringsforslag:
x) Nr. 19 affattes således:
»19. I § 23, <i>stk. 1</i>, ændres »godkendt af kommunalbestyrelsen« til: »typegodkendt«.«
[Opretholdelse af det udtrykkelige forbud mod opstilling af ikkegodkendte trampoliner i private børnehaver]

8. Ændringer i numre

Såfremt der skal stilles ændringsforslag, der indebærer ændringer i et nummer, bør man ved formuleringen heraf tage udgangspunkt i indholdet og formuleringen af dette nummer. Afgørende er, om nummeret indebærer indsættelse af en helt ny bestemmelse – det være sig kapitel, paragraf, stykke, nummer, litra eller punktum – i hovedloven (a), eller om nummeret indebærer en ny affattelse af en bestemmelse, der allerede findes i hovedloven (b). Det bemærkes i øvrigt, at der i den indledende tekst i ændringsforslagene skal henvises til både det pågældende nummer og den bestemmelse i hovedloven, der skal indsættes eller ændres, og at begge henvisninger skal kursiveres.

a. Ændringer i en foreslået ny bestemmelse i hovedloven

Såfremt det i et nummer allerede er foreslået, at der skal indsættes en helt ny bestemmelse i hovedloven, f.eks. således:

1. I § 25, *stk. 1*, indsættes efter 2. pkt. som nyt punktum:
»Fremstilling af marmelade af søde kirsebær kræver ikke tilladelse.«

eller:

2. Efter § 28 indsættes:
»§ 28 a. Til fremstilling af marmelade må ikke anvendes klister som stivelsesmiddel. Ministeren for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri kan dog i særlige tilfælde dispensere herfra.«,

formuleres ændringsforslag hertil efter følgende model:

x) I det under *nr. 1* foreslåede § 25, *stk. 1, 3. pkt.*, ændres »søde« til: »sure«.
[Ændring af området for fri fremstilling af marmelade]

og

x) I den under *nr. 2* foreslåede § 28 a indsættes i 2. *pkt.* efter »dog i« ordet: »helt«.
[Indskrænkning af ministerens dispensationsmulighed]

b. Ændringer i en foreslået ny affattelse af en eksisterende bestemmelse i hovedloven

Hvis der i et nummer foreslås en ny affattelse af en allerede eksisterende bestemmelse i hovedloven, f.eks. således:

13. § 25, *stk. 1, 3. pkt.*, affattes således:
»Fremstilling af marmelade af søde kirsebær kræver ikke tilladelse.«

eller:

14. § 28 a affattes således:
»§ 28 a. Til fremstilling af marmelade må ikke anvendes klister som stivelsesmiddel. Ministeren for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri kan dog i særlige tilfælde dispensere herfra.«,

formuleres ændringsforslag hertil efter følgende model:

x) I den under *nr. 13* foreslåede affattelse af § 25, *stk. 1, 3. pkt.*, ændres »søde« til: »sure«.
[Ændring af området for fri fremstilling af marmelade]

og

x) I den under *nr. 14* foreslåede affattelse af § 28 a indsættes i 2. *pkt.* efter »dog i« ordet: »helt«.
[Indskrænkning af ministerens dispensationsmulighed]

9. Ændringer i indledningen og den indledende tekst og konsekvenstekster i de enkelte numre

Når der ses bort fra den type eksempler, der er omtalt ovenfor under 7.a, vil det normalt ikke være nødvendigt at stille ændringsforslag, der berører indledningen. Selv om der efter fremsættelsen af lovforslaget er blevet vedtaget andre ændringer i hovedloven, antages det i praksis, at det normalt ikke er nødvendigt at stille ændringsforslag, hvorved der tilføjes en henvisning til dette senere vedtagne lovforslag.

Et ændringslovforslags indledende tekst kan f.eks. være sålydende:

§ 1

I lov om kunstige havebassiner og springvand m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 501 af 30. november 2000, som senest ændret ved § 4 i lov nr. 37 af 1. april 2002, foretages følgende ændringer:

Hvis der nogen tid efter fremsættelsen vedtages et andet ændringslovforslag om lov om kunstige havebassiner og springvand m.v., vil man normalt blot kunne indsætte denne senere ændring redaktionelt. Hvis man i det pågældende ministerium eller hvis den pågældende udvalgssekretær bliver opmærksom på en sådan mellemkommende ændring, bør man rette henvendelse til den lovteknisk ansvarlige, der vil foretage rettelsen redaktionelt i forbindelse med optryk af lovforslaget efter 2. eller 3. behandling. Skulle dette imidlertid blive overset, har dette kun ordensmæssig og altså ikke nogen materiel betydning.

I enkelte tilfælde vil en sådan mellemkommende lovændring imidlertid have betydning for henvisningerne i det lovforslag, der efterfølgende skal gennemføres i Folketinget. I sådanne tilfælde bør der stilles særskilt ændringsforslag, der ændrer indledningen, og undertiden også ændringsforslag, der ændrer den indledende tekst i et eller flere numre, betegnelserne for de stykker m.v., der omfattes af ændringerne, og eventuelle konsekvenstekster. Sådanne ændringsforslag kan i det nævnte eksempel tænkes formuleret således:

Til § 1

1) I indledningen ændres »§ 4 i lov nr. 37 af 1. april 2002« til: »lov nr. 102 af 3. maj 2003«.
[Konsekvens af ændringsforslag nr. 2]

2) I *nr. 2* ændres i den indledende tekst »efter stk. 3« til: »efter stk. 6«, det foreslåede nye stykke betegnes stk. 7, og den angivne konsekvens affattes således:

»Stk. 7 bliver herefter stk. 8.«

[Konsekvens af lov nr. 102 af 3. maj 2003]

Fra praksis kan henvises til L 214 og L 235, folketingsåret 1991-92.

Hertil kan komme ændringsforslag, der medfører ændringer af henvisninger i de tekster, der skal indgå i hovedloven. Sådanne ændringsforslag affattes i overensstemmelse med det, der er beskrevet i 8.

En særlig situation kan opstå, hvis den mellemkommende ændring nok er vedtaget, men endnu ikke bekendtgjort i Lovtidende. F.eks. kan den mellemkommende ændring være blevet vedtaget under et tidligere dagsordenspunkt i samme møde. I disse tilfælde er man henvist til at anvende følgende konstruktion:

Til § 1

1) I indledningen ændres »ændret ved § 4 i lov nr. 37 af 1. april 2002« til: »ændres ved det af Folketinget den 29. april 2002 vedtagne forslag til lov om ændring af lov om private havebassiner og springvand m.v. (Forenkling, decentralisering og regelsanering)«.

Fra praksis kan henvises til ændringsforslag til 3. behandling af forslag til lov om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område. (Opfølgning på aftale om bedre uddannelser m.v.) (L 72, folketingsåret 2002-03). Se endvidere betænkning over ændringsforslag til 3. behandling af forslag til lov om ændring af en række love som følge af skatteforvaltningsloven. (Konsekvensændringer som følge af kommunalreformen m.v.) (L 111, folketingsåret 2004-05, 2. samling), hvor det fandtes hensigtsmæssigt at affatte de ændrede indledninger som nye affattelser.

IV. Ændringsforslag til ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v. i forslag til ændringslove

Ud over forslag til ændringer i bestående love vil ændringslovforslag normalt også indeholde bestemmelser af mere formel karakter. Sådanne bestemmelser kan typisk være:

- 1) Ikrafttrædelsesbestemmelser.
- 2) Overgangsbestemmelser.
- 3) Lovændringens gyldighed for Grønland og Færøerne.
- 4) Bestemmelser om lovens stadfæstelse.

Det må understreges, at denne opremsning ikke nødvendigvis er udtømmende.

Det bemærkes, at paragrafangivelsen, ligesom tilfældet er med andre paragrafangivelser i ændringslovforslag, er placeret centreret oven over selve teksten til paragraffen. Endvidere angives stykkebetegnelse for stk. 1 kun, når der forekommer flere stykker i paragraffen.

Med hensyn til ændringsforslag til ikrafttrædelsesbestemmelser er årsagen til, at der skal stilles ændringsforslag typisk, at den oprindeligt foreslåede ikrafttrædelsesdato er passeret, mens udvalgsarbejdet har stået på, eller at det må forudses, at den vedtagne og stadfæstede lov ikke kan nå at blive kundgjort i Lovtidende inden denne dato. Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at et lovforslag som hovedregel først kan stadfæstes, efter at der gået tre søgnedage fra lovforslagets endelige vedtagelse, jf. grundlovens § 42, stk. 2. Under alle omstændigheder påhviler det det pågældende fagministerium at kontakte Retsinformation med henblik på at sikre, at loven kan nå at blive kundgjort inden den ønskede ikrafttrædelsesdato, hvis der blot forekommer den mindste tvivl.

V. Ændringsforslag til lovforslag uden paragraffer

Et lovforslag kan efter Folketingets praksis ikke bestå af en enkelt paragraf. Dette indebærer, at et lovforslag, der kun består af én samlet bestemmelse, betragtes som et lovforslag uden paragraffer. Tidligere forekom regeringslovforslag uden paragrafinddeling f.eks. undertiden i forbindelse med forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet, men dette forekommer tilsyneladende ikke mere. Dette hænger til dels sammen med, at næsten alle regeringsforslag i dag forsynes med en ikrafttrædelsesbestemmelse, der altid bør placeres i en selvstændig paragraf. Enkelte regeringslovforslag uden ikrafttrædelsesbestemmelse forekommer dog, jf. f.eks. forslag til lov om ændring af lov om kommuners og amtskommuners udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder. (Ophævelse af revisionsbestemmelse) (L 72, folketingsåret 1997-98, 2. samling). Der kan også henvises til forslag til lov om ændring af lov om visse hovedlande-vejsstrækninger. (Vendsysselmotorvejene) (L 232, folketingsåret 1993-94), som ved fremsættelsen kun bestod af én paragraf. Dette var som nævnt ikke formelt lovteknisk korrekt efter Folketingets praksis, og paragrafbetegnelsen blev derfor også slettet redaktionelt i forbindelse med optryk af lovforslaget efter 3. behandling. Imidlertid bør ændringsforslag til et sådant lovforslags tekst stilles til den udformning, lovforslaget fremtræder i ved fremsættelsen og dermed til § 1, ligesom afstemningerne ved 2. behandling afvikles i overensstemmelse hermed.

I det omfang Folketingets praksis følges, vil et lovforslag uden paragraffer normalt heller ikke være forsynet med andre former for opdelinger end eventuelt punktummer og for ændringslovforslags vedkommende numre. Teoretisk kan det imidlertid ikke udelukkes, at der i et sådant lovforslag forekommer en inddeling i stykker, numre (i forslag til hovedlove) og litraer, men det ses vistnok ikke i praksis og er næppe heller hensigtsmæssigt. Specielt med hensyn til lovforslag uden paragraffer, der har til hensigt at ophæve en bestående lov, henvises til afsnit VI om ændringsforslag til forslag til ophævelseslove.

Mens der altså stort set ikke forekommer regeringslovforslag uden paragraffer, forekom det i hvert fald tidligere ikke helt sjældent, at private lovforslag var uden paragrafinddeling. Dette forekom, såvel for så vidt angår forslag til hovedlove som – noget hyppigere – forslag til ændringslove. Som det er nævnt ovenfor, er det bl.a. en forudsætning, at lovforslaget ikke er forsynet med en særlig ikrafttrædelsesbestemmelse, idet en sådan altid bør placeres i en selvstændig paragraf. Disse lovforslag træder derfor i kraft i overensstemmelse med lovtidendelovens bestemmelser, såfremt de vedtages.

Ændringsforslag til lovforslag uden paragrafinddeling vil som altovervejende hovedregel enten skulle stilles til lovforslagets titel eller tekst. Undtagelsesvis kan der forekomme ændringsforslag til bilag, der opstilles i overensstemmelse med reglerne om ændringsforslag til lovforslag i øvrigt, jf. afsnit II.9. Med hensyn til ændringsforslag til titlen adskiller opstillingen sig heller ikke fra de regler, der gælder herom for lovforslag i øvrigt, jf. afsnit II.1 og III.1. Det er således kun i forbindelse med ændringsforslag til lovforslagets tekst, at der er grund til at knytte særlige bemærkninger til denne type lovforslag, og det særegne er egentlig blot, at alle ændringsforslag skal stilles til teksten. Der er således stor lighed med ændringsforslag, der stilles til beslutningsforslag, jf. afsnit XII, og ligesom det er tilfældet for sådanne ændringsforslags vedkommende, er det vanskeligt at opstille mere generelle regler for opstilling af ændringsforslag til lovforslag uden paragraffer.

1. Forslag til hovedlove

Især for sådanne lovforslags vedkommende er ligheden med beslutningsforslag meget stor.

a. Lovforslag bestående af en enkelt sætning

Hvis lovforslaget kun består af en enkelt sætning, kan der kun henvises til teksten eller til bestående ord i teksten. Ændringsforslag kan f.eks. være udformet således:

Til teksten

x) Teksten affattes således:

»Amtskommunerne nedlægges med virkning fra den 1. januar 2006.«

[Præcisering]

x) Efter »sjippetove,« indsættes: »hinkesten«.

[Udvidelse af lovens område]

x) Ordet »yoyoer« udgår.

[Forbuddet mod brug af yoyoer i offentlige transportmidler udgår]

x) Ordet »slangebøsser« ændres til: »vandpistoler«.

[Ændret bevæbning af civile vagtværn]

x) Efter 1. pkt. indsættes som nyt punktum:

»Kulturministeren fastsætter nærmere regler herom.«

[Bemyndigelse til ministeren til at fastsætte regler om antallet af kustoder ved museer, der modtager offentlig støtte]

Det bemærkes, at det sidstnævnte tilfælde er helt parallelt med, hvad der gælder for lovforslag bestående af flere sætninger, jf. b nedenfor.

b. Lovforslag bestående af flere sætninger, men uden formel inddeling

Hvor teksten består af flere sætninger (punktummer), bør der i ændringsforslag henvises til det pågældende punktum, f.eks. således:

x) 2. pkt. udgår. [Undtagelse vedrørende kakaduer udgår] x) I 3. pkt. indsættes efter »katamaraner,« ordet: »trimaraner,«. [Udvidelse af lovens område] x) I 2. pkt. ændres »tomatketchup« til: »tomatpuré«. [Teknisk korrektion] x) Efter 2. pkt. indsættes som nyt punktum: »Økonomi- og erhvervsministeren fastsætter nærmere regler om fremstilling af remoulade.« [Indsættelse af bemyndigelsesbestemmelse]
--

Det sidste eksempel illustrerer fremgangsmåden, hvis der efter 2. pkt. allerede er et eller flere punktummer. I modsat fald skrives:

x) Som 3. pkt. indsættes: »Økonomi- og erhvervsministeren fastsætter nærmere regler om fremstilling af konserveret pesto.« [Indsættelse af bemyndigelsesbestemmelse]

c. Lovforslag med formel inddeling

Som anført ovenfor vil det næppe forekomme i praksis, at forslag til hovedlove uden paragraffer er forsynet med en anden inddeling. Skulle det imidlertid forekomme, skal ændringsforslag – bortset fra sådanne, der stilles til titlen eller eventuelle bilag – stilles til teksten, f.eks. således:

	Til teksten
x) I stk. 2 udgår »syltede agurker«. [Syltede agurker udgår af lovforslaget] x) Efter nr. 3 indsættes som nyt nummer: »4) nærmere regler om fremgangsmåden i forbindelse med den daglige renovation hos stinkdyr,«. Nr. 4-6 bliver herefter nr. 5-7. [Udvidelse af bemyndigelsesbestemmelse] x) Nr. 5, litra g, der bliver nr. 6, litra g, affattes således: »g) tandpleje for krokodiller,«. [Præcisering]	

2. Forslag til ændringslove

Forslag til ændringslove uden paragraffer kan enten forekomme med eller uden formel inddeling (inddeling i numre).

a. Lovforslag uden formel inddeling

Såfremt lovforslaget ikke indeholder en formel inddeling, det vil sige, at det typisk kun indeholder forslag om en enkelt ændring, kan ændringsforslag f.eks. tænkes udformet således:

	Til teksten
x) Tidsangivelsen »2006-07« ændres til: »2007-08«. [Yderligere udskydelse af revision] x) Den foreslåede ændring affattes således:	

»§ 27 ophæves.«

[Hele regelsættet om indretning af campingpladser i vådområder foreslås ophævet]

x) I den foreslåede ændring af § 28 indsættes efter »rosenkål,« ordet: »broccoli,«.

I praksis vil sådanne eksempler, idet de foreslåede ændringer så og sige altid placeres i numre, f. nedenfor under 2.b. Det gælder også, selv om der kun foreslås en enkelt ændring.

b. Lovforslag med formel inddeling

Såfremt et lovforslag uden paragraffer indeholder forslag om en eller flere ændringer, vil disse typisk være placeret i forskellige numre. Ændringsforslag hertil vil f.eks. kunne formuleres således:

Til teksten

x) Nr. 2 udgår.

[Ændringen vedrørende biavl udgår]

x) Efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

»01. § 25, stk. 2, ophæves.«

[Revisionsbestemmelsen i loven foreslås ophævet]

x) I den under nr. 4 foreslåede affattelse af § 14, stk. 3, 2. pkt., indsættes efter »De Samvirkende Perlehønsseavlerforeninger på Østfyn,« ordene: »Dansk Elefantgræsavlerforening,«.

[Udvidelse af Det Rådgivende Udvalg vedrørende Indførelse af Nye Produkter i Landbruget]

VI. Ændringsforslag til forslag til ophævelseslove

Forslag til ophævelseslove, dvs. lovforslag, der går ud på at ophæve en eksisterende lov, skal ifølge FFO § 10, stk. 1, 2. pkt., betegnes forslag til lov om ophævelse af den pågældende eksisterende lov og vil typisk være formuleret svarende til ændringslovforslag med to eller i hvert fald ganske få paragraffer. § 1 indeholder en bestemmelse om, at en nærmere angivet eksisterende lov skal ophæves, og § 2 og eventuelle efterfølgende paragraffer indeholder bestemmelser om ikrafttræden, overgang, gyldighed for Færøerne og Grønland og lign.

I modsætning til egentlige ændringslove indeholder § 1 i ophævelseslove ikke numre eller anden form for inddeling, men (typisk) blot en enkelt sætning efter følgende model:

»Lov om autorisation af skopudsere, jf. lovbekendtgørelse nr. 515 af 20. september 1956, ophæves.«

Ændringsforslag vil formentlig ret sjældent forekomme i forbindelse med ophævelseslove. Dette gælder især ændringsforslag til titlen og § 1. Skulle det af en eller anden grund vise sig nødvendigt at stille et ændringsforslag hertil, bør sådanne affattes efter samme retningslinjer som ændringsforslag til forslag til ændringslove, jf. afsnit III, herunder nr. 1, for så vidt angår ændringsforslag til titler. For sidstnævntes vedkommende kunne sådanne tænkes at forekomme, hvis en yderligere lov skal ophæves, eller hvis man opgiver at ophæve en lov. Sådanne ændringsforslag kunne f.eks. affattes således:

Til titlen

x) Titlen affattes således:

»Forslag
til

Lov om ophævelse af lov om autorisation af skopudsere og lov om forbud mod ballondans på visse offentlige arealer«.

eller

x) Efter »skopudsere« indsættes: »og lov om forbud mod ballondans på visse offentlige arealer«.

[Konsekvens af ændringsforslag nr. x]

Med hensyn til ændringsforslag til § 1 vil dog der være den forskel, at § 1 i forslag til ophævelseslove ikke er inddelt i numre, men det vil næppe i praksis give anledning til problemer. Ændringsforslag vil således f.eks. kunne tænkes affattet således:

	Til § 1
x) Paragraffen affattes således:	
	»§ 1
Lov om«	
[Teknisk korrektion]	

eller:

	Til § 1
x) Datoen »5. september 1958« ændres til: »6. september 1958«.	
[Berigtigelse af dato]	

Ændringsforslag til § 2, dvs. til ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelserne, vil derimod nok kunne forekomme noget hyppigere. Sådanne ændringsforslag bør stilles efter helt de samme retningslinjer som ændringsforslag til de tilsvarende bestemmelser i forslag til ændringslove, jf. afsnit IV, hvortil henvises.

VII. Underændringsforslag

1. I forbindelse med forslag til hovedlove

Ved underændringsforslag forstås i henhold til FFO § 18, stk. 2, 2. pkt., forslag til forandring af ændringsforslag. Et underændringsforslag skal derfor altid gå ud på at ændre i et ændringsforslag, der er stillet, og må ikke udformes som en ny affattelse af dette. Et underændringsforslag placeres umiddelbart efter det ændringsforslag, det er stillet til, og konsekvensen af, at der stilles et underændringsforslag, er, at der skal stemmes om underændringsforslaget forud for det ændringsforslag, hvortil det er stillet.

Der kan f.eks. være stillet et ændringsforslag af følgende indhold:

	Til § 37
Af miljøministeren, tiltrådt af et flertal (IRP, UC, RD og SLF):	
17) Stk. 6 affattes således:	
»Stk. 6. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at der i offentlige anlæg, der er beliggende i kommunen, ikke må spilles tennis, badminton, golf, minigolf, kroket, boule (pétanque) eller boccia uden særlig tilladelse i det enkelte tilfælde fra de kommunale myndigheder.«	
[Udvidelse af kommunalbestyrelsens kompetence]	

Hvis Borgerlige Socialister med en enkelt undtagelse kan tilslutte sig denne formulering, kan partiet formulere sit synspunkt med et underændringsforslag af følgende karakter:

Af et mindretal (BS):	
	Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 17
18) I den ved ændringsforslag nr. 17 foreslåede affattelse af stk. 6 udgår »kroket,«.	
[Begrænset udvidelse af kommunalbestyrelsens kompetence]	

I stedet kunne Borgerlige Socialister have valgt at stille et helt nyt ændringsforslag som alternativ til det, ministeren havde stillet:

18)Stk. 6 affattes således:

»Stk. 6. Kommunen kan bestemme, at der i offentlige anlæg, der er beliggende i kommunen, ikke må spilles tennis, badminton, golf, minigolf, boule (pétanque) eller boccia uden særlig tilladelse i det enkelte tilfælde fra de kommunale myndigheder.«

[Begrænset udvidelse af kommunalbestyrelsens kompetence]

Såfremt denne løsning vælges, vil afstemningsrækkefølgen (og normalt den rækkefølge, hvori ændringsforslagene placeres indbyrdes) bero på, hvilket af de stillede ændringsforslag (nr. 17 og 18) der er mest vidtgående i forhold til det fremsatte lovforslag.

Det vil til enhver tid være en skønssag, om det vil være mest hensigtsmæssigt at formulere et konkurrerende ændringsforslag som et underændringsforslag eller som nyt selvstændigt ændringsforslag. Fordele-
ne ved at benytte sig af at formulere et underændringsforslag kan være, at man sikrer sig en afstemning om den holdning, der ligger bag underændringsforslaget forud for afstemningen om ændringsforslaget, at det gøres mere overskueligt, hvori den afvigende holdning består, og at det er lettere (mere pladsbe-
sparende) at formulere. Omvendt kan det i andre situationer være unødigt besværligt at formulere et ændringsforslag som et underændringsforslag, ligesom det – afhængigt af karakteren i det enkelte tilfælde – kan gøre det vanskeligere at sætte sig ind i forslagsstillernes intentioner. Til en vis grad gør der sig i dette spørgsmål de samme hensyn gældende, som er nævnt i det generelle afsnit om affattelse af ændringsforslag, jf. I.4.

Det har været diskuteret, om et parti, der har stillet et underændringsforslag, også kan optræde blandt forslagsstillerne til det ændringsforslag, som underændringsforslaget har til hensigt at ændre, eller som en del af et tiltrædende udvalg, flertal eller mindretal til dette ændringsforslag. Ville Borgerlige Socialister med andre ord have kunnet optræde som del af det flertal, der havde tilsluttet sig ændringsforslag nr. 17 i det eksempel, der er nævnt ovenfor?

Udgangspunktet må være, at et parti må antages at have én holdning til en bestemt sag og ikke to mere eller mindre modstridende. I det konkrete eksempel må man kunne gå ud fra, at Borgerlige Socialister enten går ind for, at kroket skal være omfattet af den foreslåede regel, eller for, at dette ikke skal være tilfældet. Borgerlige Socialister kan ikke gå ind for begge dele. Ikke desto mindre forekommer det ikke helt sjældent, at et parti udtrykkeligt ønsker at stå som forslagsstiller eller tiltrædende ved begge ændringsforslag. I dette tilfælde må man tolke partiets holdning således, at partiet principalt går ind for en vedtagelse af ændringsforslaget med det stillede underændringsforslag, men at det subsidiært kan støtte en vedtagelse af ændringsforslaget uden det stillede ændringsforslag, jf. i øvrigt afsnit I.6 om alternative ændringsforslag.

Der er ikke noget i vejen for, at der stilles flere underændringsforslag til det samme ændringsforslag. I det ovenfor beskrevne eksempel kunne man således tænke sig følgende yderligere underændringsforslag stillet:

Af et mindretal (FA):

U n d e r æ n d r i n g s f o r s l a g
t i l æ n d r i n g s f o r s l a g n r . 1 7

19) I den ved ændringsforslag nr. 17 foreslåede affattelse af *stk. 6* indsættes efter »kroket« ordet:
»langbold.«

[Yderligere udvidelse af kommunalbestyrelsens kompetence]

Det bemærkes, at der i forbindelse med hvert underændringsforslag benyttes overskriften:

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. x

I princippet er der intet i vejen for, at der stilles underændringsforslag til underændringsforslag. Fremgangsmåden er imidlertid uheldig af afstemningsmæssige grunde og kan undgås ved, at der stilles sideordnede underændringsforslag.

2. I forbindelse med forslag til ændringslove

Ligesom der kan stilles underændringsforslag til ændringsforslag til et forslag til en hovedlov som vist i de ovenfor nævnte eksempler, kan der stilles underændringsforslag til ændringsforslag til et forslag til ændringslov, således som det følgende eksempel viser:

Til § 1

Af et *mindretal* (IRP):

1) I den under nr. 3 foreslåede ændring af § 11, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:

»I byer og i bymæssig bebyggelse må der ikke køres med skateboard eller løbes på rulleskøjter på offentlig vej.«

[Forbud mod skateboard og rulleskøjter i visse områder]

Af et *mindretal* (BS):

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 1

2) I det ved ændringsforslag nr. 1 foreslåede § 11, stk. 2, 3. pkt., udgår »eller løbes på rulleskøjter«.

[Begrænsning af forbuddet]

Det bemærkes, at der efter praksis ofte ikke henvises til lovforslagets nr. 3 i underændringsforslaget, selv om dette ud fra en formel betragtning kunne siges at være nok så korrekt. Imidlertid må det erkendes, at dette som oftest ville medføre unødigt snørklede sætningskonstruktioner, der i stedet for den tilstræbte entydighed snarere ville skabe uklarhed. Fra praksis kan henvises til betænkning over forslag til lov om ændring af lov om leje og lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Lejefastsættelse i nye private udlejningsejendomme) (L 63, folketingsåret 1991-92). Som eksempel på, at der er henvist til nummeret, kan henvises til betænkning over forslag til lov om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område. (Det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet) (L 98, folketingsåret 1999-2000). Tilsvarende gælder, når der i ændringsforslaget indsættes et nyt nummer, jf. f.eks. betænkning over forslag til lov om ændring af teaterloven. (Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab) (L 163, folketingsåret 1998-99).

VIII. Deling af lovforslag

1. Procedureregler for deling af forslag

a. Indledning

Her vil blive gennemgået mere praktiske eksempler på spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med deling af lovforslag. Der tages således ikke stilling til mere teoretiske overvejelser om, hvilke formelle regler deling af lovforslag hviler på, herunder om eventuelle identitetsproblemer som følge af en deling.

b. Hvornår kan der stilles ændringsforslag om deling?

Baggrunden for ønsket om deling af et lovforslag kan være politisk, praktisk eller teknisk. F.eks. kan deling være begrundet i et ønske om at gennemføre dele af et lovforslag hurtigt og udsætte behandlingen af resten af lovforslaget, der kan være forskellige flertal, der støtter forskellige dele af lovforslaget, eller

det kan være ønskeligt, at lovforslaget af ordensmæssige grunde gennemføres som to eller flere love (f.eks. kan indholdsmæssigt forskellige ændringer i et lovforslag om ændring af retsplejeloven ønskes opsplittet i to love – én om strafferetlige emner og én om borgerlige sager).

Det er praksis, at ændringsforslag om deling af et lovforslag kun accepteres ved 2. behandling, og denne praksis bør fastholdes af formelle og praktiske grunde. Begrundelsen herfor er dels, at deling af lovforslag kan være forbundet med så store tekniske problemer, at det er nødvendigt at forbeholde en yderligere behandling efter delingen til opretning af eventuelle tekniske mangler, der måtte være opstået i forbindelse med delingen. Herudover er det anset for uforeneligt med strukturen for 3. behandling, hvor det er forudsat, at der efter afstemning om ændringsforslag foreligger en endelig udformning af et (og kun ét) lovforslag, hvorom der kan gennemføres en afsluttende forhandling og afstemning. Foretages der ved afstemning om ændringsforslag en deling af lovforslaget, eventuelt suppleret med vedtagelsen af ændringsforslag til de enkelte dele, vil det være uklart, hvilke af delene der efterfølgende skal forhandles og sættes til afstemning. Formelt vil det kunne påstås, at Folketinget behandler og vedtager lovforslag, der ikke står på dagsordenen. En afbrydelse af behandlingen og tilbagevisning til udvalg af en eller flere af delene umiddelbart efter gennemførelsen af delingen vil kunne gøre det lidt klarere, hvad der sker under behandlingen, men ændrer ikke principielt ved de nævnte formelle indvendinger. Hertil kommer, at man ved genoptagelsen af 3. behandling af det således delte lovforslag vil have afskåret andre end udvalget og ministeren fra at stille ændringsforslag til det, der reelt vil være 3. behandling af lovforslaget, jf. FFO § 13, stk. 4. Tilsvarende problemer opstår ikke ved deling i forbindelse med 2. behandling, der foregår ved afslutningen af behandlingen, og som efterfølges af en selvstændig 3. behandling af hvert lovforslag.

Fremføres der et ønske om deling af et lovforslag ved 3. behandling, skal dette forelægges Lovsekretariatet, hvis udvalgssekretæren ikke med henvisning til fast praksis kan få forslagsstilleren til at frafalde sit ønske.

Af praktiske grunde har man også kun gennemført deling af lovforslag i op til tre dele, idet delinger i et større antal ofte vil være forbundet med store tekniske vanskeligheder.

Det er ligeledes praksis, at *ændringsforslag om deling af beslutningsforslag ikke accepteres*. Denne praksis bør også fastholdes, og ønsker om deling af beslutningsforslag, der ikke umiddelbart frafaldes, skal forelægges Lovsekretariatet.

c. Hvem kan stille ændringsforslag om deling af et lovforslag?

Ændringsforslag om deling af et lovforslag kan stilles af enhver forslagsstiller, dvs. af ministeren i eller uden for betænkningen, i betænkningen af udvalget eller af et flertal eller et mindretal i udvalget og uden for betænkningen af et eller flere medlemmer. Af afstemningstekniske og indredaktionelle grunde bør et ændringsforslag om deling af et lovforslag så vidt muligt stilles i betænkningen og ikke uden for denne.

2. Opstilling af ændringsforslag

a. Gruppering og nummerering

Stilles der i en betænkning ændringsforslag om deling af et lovforslag, bør det anføres i betænkningens indledende afsnit, f.eks. således:

Der er af Borgerlige Socialisters medlemmer af udvalget stillet ændringsforslag om deling af lovforslaget.

Ønskes der i en betænkning stillet ændringsforslag om deling af et lovforslag, kan der samtidig forekomme ønsker om, at lovforslaget forbliver udelte, men at der stilles ændringsforslag til det udelte

lovforslag, eller der kan være ønske om at stille ændringsforslag til et eller flere af de nye lovforslag, der måtte opstå ved delingen. Der foretages derfor en gruppering af de forskellige typer ændringsforslag.

Grupperne litreres med lille a, b, c, ... (»fed« skrift og centreret) med tilhørende overskrift (brødskrift og centreret), f.eks. således:

a
Ændringsforslag om deling af lovforslaget
b
Ændringsforslag til det under A nævnte forslag
c
Ændringsforslag til det under B nævnte forslag
d
Ændringsforslag til det udelte lovforslag

Alle ændringsforslagene i betænkningen nummereres med én fortløbende nummerering.

b. Udformning af ændringsforslag om deling af lovforslaget

I ændringsforslaget anføres, at lovforslaget foreslås delt i f.eks. to lovforslag (A og B), titlen anføres på hvert af de enkelte lovforslag, og det angives, til hvilke af disse det oprindelige lovforslags paragraffer (tekstdele) skal henføres. Der er intet til hinder for, at en bestemmelse (f.eks. en indledning eller en overgangsbestemmelse) henføres til begge lovforslag. Derimod må ingen paragraffer udelades. Ændringsforslaget opstilles således:

a
Ændringsforslag om deling af lovforslaget
1) Lovforslaget deles i to lovforslag med følgende titler og indhold:
A. »Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Betaling for varig praktisk hjælp)« omfattende § 1, indledningen, nr. 1-7, og § 2.
B. »Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Præcisering af kommunernes forpligtigelse til at sørge for døgntilbud)« omfattende § 1, indledningen, nr. 8-14, og § 2.
[Forslag om deling af lovforslaget]

Ændringsforslaget om deling af lovforslaget bør alene angive titlen på de nye lovforslag, og hvilke bestemmelser de nye lovforslag indeholder. Realitetsændringer til bestemmelserne i de nye lovforslag stilles som ændringsforslag til de respektive forslag. Hvis nogle paragraffer eller numre ikke ønskes medtaget i nogen af de nye lovforslag, der måtte opstå ved delingen, bør de alligevel medtages i et af lovforslagene, og til dette lovforslag stilles der selvstændigt ændringsforslag om, at disse paragraffer eller numre udgår.

c. Opstilling af realitetsændringsforslag

Efter ændringsforslaget om deling af et lovforslag opstilles realitetsændringsforslag. Først opstilles eventuelle ændringsforslag til det under A nævnte lovforslag, derefter eventuelle ændringsforslag til det under B, C osv. nævnte lovforslag og derefter eventuelle ændringsforslag til det udelte lovforslag. Som nævnt ovenfor litreres de forskellige grupperinger med lille a, b, c osv., men alle ændringsforslagene nummereres med én fortløbende nummerering.

Der kan være grund til at gøre opmærksom på, at hvis et ændringsforslag om deling af et lovforslag bliver forkastet, bortfalder de ændringsforslag, der måtte være stillet til de således delte lovforslag. Det indebærer, at, såfremt forslagsstillerne uafhængigt af ønsket om deling af lovforslag insisterer på en afstemning om de bortfaldne ændringsforslag, er det nødvendigt at stille disse på ny til 3. behandling (til

det udelte lovforslag), idet det på grund af den heraf følgende usikkerhed om afstemningsforløbet ikke kan accepteres, at de samme forslagsstillere stiller enslydende ændringsforslag til 2. behandling både til det delte og det udelte lovforslag.

På samme måde vil en vedtagelse af ændringsforslaget om deling af lovforslaget indebære, at ændringsforslag, der måtte være stillet til de udelte lovforslag, bortfalder.

Der kan derfor i det hele taget være grund til, at der på et så tidligt tidspunkt som muligt skabes den størst mulige afklaring af, hvad der er flertal for med hensyn til deling af et lovforslag. Idealet er, at der bag ønsket om deling, står et enigt udvalg eller i hvert fald et stort flertal.

IX. Bemærkninger og forklarende tekster til ændringsforslag

Udvalget for Forretningsordenen besluttede i efteråret 2000, at der til hvert ændringsforslag skulle knyttes en kortfattet forklarende tekst, der beskriver indholdet af ændringsforslaget. Kravet gælder både de ændringsforslag, der stilles af en minister, og dem, der stilles af medlemmer af Folketinget. Teksten placeres umiddelbart efter det pågældende ændringsforslag i en »kantet« parentes, således som det også kan ses overalt i denne vejledning i forbindelse med de enkelte eksempler.

Efter FFO § 18, stk. 1, bør ændringsforslag, hvad enten de stilles i eller uden for betænkningen, i fornødent omfang være ledsaget af bemærkninger, der tjener til deres begrundelse. Der er således ikke noget krav om, at der skal være bemærkninger til hvert ændringsforslag. Af hensyn til udarbejdelse af indredaktion og afstemningslister er det hensigtsmæssigt at angive sammenhængen, hvis der foreligger en række indbyrdes sammenhængende ændringsforslag, f.eks. en hovedændring og en række konsekvensændringer eller flere enslydende ændringer. Det kan gøres ved som overskrift til bemærkningerne at angive en henvisning til alle de indbyrdes sammenhængende ændringsforslag (f.eks.: Til nr. 1, 3, 4 og 7). Det kan også gøres ved, at man til de ændringsforslag, hvortil der ikke er selvstændige bemærkninger, som bemærkning anfører, enten at ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. x, eller henviser til bemærkningerne til ændringsforslag nr. x.

I bemærkningerne til ministrenes ændringsforslag, der fremsendes fra ministerierne, forekommer det hyppigt, at der affattes et sæt bemærkninger til alle ministerens ændringsforslag, hvor der indledes med almindelige bemærkninger, hvorefter der kommer bemærkninger til hvert ændringsforslag. En sådan opbygning er ikke umiddelbart forenelig med de principper, hvorefter bemærkninger til ændringsforslag i betænkninger opstilles, bl.a. fordi der ikke herved tages højde for bemærkninger til ændringsforslag stillet af et eller flere partier, som muligvis skal placeres ind imellem ministerens ændringsforslag.

Foreligger der imidlertid et sæt ændringsforslag fra en minister, der er opstillet således, er det nødvendigt at slå bemærkningerne sammen f.eks.:

Til nr. 1-7, 9, 11 og 13-15

Det har ikke været hensigten, at enkelte ansatte
ad nr. 1 (ikke understregning)

Har to eller flere partier stillet samme ændringsforslag, men med forskellig begrundelse, må dette som nævnt i afsnit I.2 fremgå af bemærkningerne, f.eks. ved hjælp af følgende formulering: »Et mindretal (Det Ultraradikale Centrumspartis medlemmer af udvalget) har følgende bemærkninger til ændringsforslaget:«.

X. Ændringsforslag i betænkninger over flere forslag

Uanset om der er ændringsforslag til ét eller begge/alle forslag, skal det altid angives, til hvilket lovforslag ændringsforslag stilles.

Det gøres på følgende måde:

Ændringsforslag til I. Forslag til lov om Københavns Lufthavne A/S

Lovforslaget nummereres med romertal, og hele overskriften skrives med »fed« skrift og centreret.

Ændringsforslagene skrives på sædvanlig måde og nummereres fortløbende for hvert forslag, det vil sige, at man starter forfra med ændringsforslag nr. 1, når man begynder at skrive ændringsforslag til det næste (lov)forslag.

Bemærkningerne til ændringsforslagene skrives umiddelbart efter ændringsforslagene, og inden man begynder på ændringsforslag til det næste (lov)forslag.

Er der ikke ændringsforslag til begge/alle forslag, skal der ikke angives noget herom. Er der f.eks. kun ændringsforslag til det under II nævnte forslag, skal der kun angives en overskrift til dette forslag.

XI. Ændringsforslag, der ikke er stillet i en betænkning eller tillægsbetænkning

1. Ændringsforslag stillet uden for betænkningen og tillægsbetænkningen og tilføjelser hertil

I hovedsagen gør de samme forhold sig gældende, uanset om man har at gøre med ændringsforslag uden for betænkningen, uden for tilføjelsen til betænkning, uden for tillægsbetænkningen eller uden for tilføjelsen til tillægsbetænkning. Når der i det følgende tales om ændringsforslag uden for betænkningen, skal dette således blot forstås som en eksemplifikation.

Som hovedregel stilles ændringsforslag til lovforslags 2. behandling i den betænkning, som det pågældende udvalg afgiver, hvilket hænger naturligt sammen med betænkningens umiddelbare funktion – at tjene som grundlag for Tingets 2. behandling af lovforslaget. Imidlertid forudsætter Folketingets forretningsorden, jf. FFO § 18, at der kan stilles ændringsforslag såvel i som uden for betænkningen. Af denne bestemmelses stk. 2 fremgår, at sådanne ændringsforslag (som hovedregel) ikke kan behandles uden at have foreligget omdelt senest dagen før 2. behandling, mens betænkninger ifølge FFO § 8, stk.10 (som hovedregel) skal være omdelt senest to dage før 2. behandling. Det følger heraf, at det er forudsat, at ændringsforslag uden for betænkningen omdeles på et senere tidspunkt end betænkningen. Sådanne vil navnlig komme på tale i følgende tilfælde:

a) Efter afgivelsen af betænkning bliver ministeren/forslagsstillerne opmærksom på, at der bør stilles (yderligere) ændringsforslag. Sådanne har ofte en ret teknisk karakter, f.eks. vedrørende ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelserne eller nødvendige konsekvensrettelser.

b) Et parti, der ikke er repræsenteret i udvalget ved medlemmer, ønsker at stille ændringsforslag.

For god ordens skyld skal det bemærkes, at der ikke er noget formelt i vejen for, at partier, der er repræsenteret ved medlemmer i udvalget, stiller ændringsforslag uden for betænkningen. Det kan således forekomme, hvis det pågældende parti ikke har kunnet nå at færdiggøre sine ændringsforslag inden betækningsafgivelsen, eller hvis der er tale om ændringsforslag, som ikke hele partiet står bag, jf. f.eks. forslag til lov om kunstig befrugtning i forbindelse med lægelig behandling, diagnostik og forskning m.v. (L 5, folketingsåret 1996-97).

Det forekommer undertiden, at sådanne ændringsforslag, der ikke kan stilles i en betænkning, af forslagsstillerne bliver færdigudarbejdet og indleveret til den pågældende udvalgssekretær inden betækningsafgivelsen. Alligevel fastholder man i praksis, at alle ændringsforslag uden for betænkningen først dateres og omdeles efter udvalgets betænkning, og at dateringen svarer til omdelingsdatoen. Formelt er baggrunden herfor, at forslagsstillerne ikke kan vide, om der i betænkningen er stillet ændringsforslag, der imødekommer dem. Det er desuden mest praktisk, at alle ændringsforslag uden for betænkningen er forsynet med numre, der ligger efter betænkningens ændringsforslagsnumre, og så længe betænkningen ikke er afgivet og omdelt, kan man ikke vide, hvor mange ændringsforslag denne indeholder.

Ændringsforslag uden for betænkningen skal altså nummereres i forlængelse af numrene på eventuelle ændringsforslag i betænkningen. Hvis en eller flere forslagsstillere stiller flere ændringsforslag, placeres disse så vidt muligt i samme dokument og i givet fald indbyrdes kronologisk i forhold til det fremsatte lovforslag på samme måde som ændringsforslag i en betænkning. På det enkelte papir må der kun forekomme ændringsforslag af de samme forslagsstillere. Forekommer der f.eks. syv ændringsforslag i betænkningen, og der derefter indleveres henholdsvis to og tre ændringsforslag af to hold forslagsstillere, tildeles de først modtagne (og omdelte) ændringsforslag nr. 8 og 9, mens de senere modtagne tildeles nr. 10, 11 og 12, uanset den indbyrdes kronologi (og afstemningsrækkefølge) mellem de to sæt ændringsforslag. I det konkrete tilfælde kan det f.eks. godt vise sig, at den kronologiske rækkefølge af de 12 ændringsforslag bliver 1, 2, 10, 3, 8, 4, 5, 9, 11, 6, 12 og 7.

Det skal i øvrigt bemærkes, at da det ikke umiddelbart kan konstateres, hvilken tilslutning der er til et ændringsforslag uden for betænkningen, kan sådanne undertiden give anledning til afstemningsmæssige problemer. En del af disse ændringsforslag vil dog i praksis være sådanne, der vedtages uden afstemning. Problemer kan imidlertid (især) forekomme, hvis uvisheden om, hvorvidt et ændringsforslag uden for betænkningen bliver vedtaget eller ej, vil påvirke det videre afstemningsforløb.

2. Ændringsforslag, der stilles, uden at der foreligger en betænkning eller tillægsbetænkning

Der tænkes her på de relativt få tilfælde, hvor et lovforslag går direkte fra 1. til 2. behandling uden udvalgsbehandling, og de temmelig mange tilfælde, hvor et lovforslag går direkte fra 2. til 3. behandling uden (forny)et udvalgsbehandling. I disse tilfælde gælder det, at der ikke på forhånd foreligger nogen ændringsforslag i en betænkning eller tillægsbetænkning, som der skal tages hensyn til med hensyn til nummerering. Det først indleverede og omdelte ændringsforslag bliver derfor ændringsforslag nr. 1. I øvrigt gælder der de samme regler om nummerering, som er nævnt ovenfor.

3. Ændringsforslag, der stilles i en tilføjelse til betænkning eller tillægsbetænkning

Tilføjelser til betænkningen og tillægsbetænkningen vil normalt forekomme, hvis en 2. eller 3. behandling afbrydes og forslaget sendes tilbage til fornyet behandling i udvalget. I givet fald bør man være opmærksom på, om afbrydelsen er sket før eller efter en eventuel afstemning om de ændringsforslag, der måtte være stillet i betænkningen henholdsvis tillægsbetænkningen.

Er afbrydelsen sket, før der er stemt om ændringsforslagene, består disse, og der kan stilles yderligere ændringsforslag i tilføjelsen til (tillægs)betænkningen, ligesom partierne kan tage stilling til ændringsforslag, der er stillet uden for (tillægs)betænkningen. Det anbefales dog, at det udtrykkeligt fremgår af tilføjelsen, at ændringsforslag, der er stillet i (tillægs)betænkningen opretholdes, medmindre de ønskes taget tilbage, hvilket i givet fald også bør fremgå. Ændringsforslagene nummereres i fortsættelse af eventuelle ændringsforslag i (tillægs)betænkningen.

Er afbrydelsen sket, efter at der er stemt om ændringsforslagene, skal eventuelle nye ændringsforslag stilles til lovforslaget i den affattelse, hvori det foreligger efter sådanne afstemninger. De nye ændringsforslag nummeres i en ny nummerrækkefølge.

XII. Ændringsforslag til forslag til folketingsbeslutninger

Der kan som udgangspunkt henvises til de generelle regler for opstilling af ændringsforslag i betænkninger over lovforslag (afsnit I). Da et forslag til folketingsbeslutning ikke er opdelt i paragraffer, vil reglerne for opstilling af ændringsforslag hertil i princippet svare til de tilsvarende regler, for så vidt angår lovforslag uden paragraffer (afsnit V).

Herefter vil ændringsforslag til forslag til folketingsbeslutning enten skulle stilles til forslagens titel eller tekst eller i undtagelsestilfælde til et bilag til forslaget. Med hensyn til de sidstnævnte – sjældent forekommende – tilfælde henvises til afsnit II.9 om ændringsforslag til bilag. Hvad angår ændringsforslag

til titlen frembyder sådanne helt tilsvarende spørgsmål som ændringsforslag til titlen til forslag til hovedlove, hvorfor der kan henvises til omtalen heraf, jf. afsnit II.1.

Med hensyn til ændringsforslag til teksten gælder, at det kan være temmelig vanskeligt at opstille mere generelle regler herom, fordi beslutningsforslagets tekst kan være udformet på mange forskellige måder.

1. Beslutningsforslag bestående af en enkelt sætning

I nogle tilfælde består beslutningsforslagets tekst kun af en enkelt sætning. I sådanne tilfælde kan der alene henvises til bestående ord i teksten, og ændringsforslag må udformes efter følgende retningslinjer:

x) Efter »regeringen til« indsættes: »inden udgangen af 2006«.

[Indsættelse af tidsfrist]

x) Ordet »særlig« udgår.

[Udvidelse af området]

eller

x) Ordet »særlig« ændres til: »ekstraordinær«.

[Indskrænkning af området]

2. Beslutningsforslag bestående flere sætninger, men uden formel inddeling

I mange tilfælde består teksten kun af nogle få sætninger samlet i et enkelt afsnit. Her bør man i ændringsforslaget henvise til det pågældende punktum, f.eks. således:

x) 2. pkt. udgår.

[Opfordringen til at skærpe reglerne om bananmodning udgår]

x) I 3. pkt. indsættes efter »luftmadrasser« ordene: »og oppustelige badedyr«.

[Opfordringen bør også omfatte oppustelige badedyr]

eller

x) I 1. pkt. ændres »opfordrer« til: »pålægger«.

[Skærpet sproglig formulering]

Hvis beslutningsforslaget består af flere afsnit, vil det i reglen være hensigtsmæssigt at henvise hertil, f.eks. således:

x) Efter 3. afsnit indsættes som nyt afsnit:

»Ved indretning af løbegårde for cirkuselefanter bør der tages hensyn til elefanternes størrelse, antal og kønssammensætning. I særlige tilfælde kan der gives tilladelse til midlertidig indretning af løbegårde for cirkuselefanter i tilknytning til strudsefarme.«

[Særligt om løbegårde for cirkuselefanter]

3. Beslutningsforslag med formel inddeling

Ved beslutningsforslag med formel inddeling tænkes på sådanne, der er forsynet med en inddeling i numre eller litraer⁵⁾.

I disse tilfælde bør der ved formuleringen af ændringsforslag henvises til den relevante inddeling, f.eks. således:

x) Nr. 3 udgår.

[Opfordringen til at skærpe indsatsen over for fløjten og piften på offentlige gader udgår]

x) Nr. 4 affattes således:

»4) Minigolfbaner må kun anlægges efter tilladelse fra Miljøstyrelsen.«

[Præcisering vedrørende minigolfbaner]

x) Efter litra b indsættes som ny litra:

»c) tallerkenvaskere,«.

Litra c og d bliver herefter litra d og e.

[Udvidelse af henstillingen til også at omfatte tallerkenvaskere]

x) I nr. 3, litra b, udgår 2. pkt.

[Tidsfristen med hensyn til spejderhagl udgår]

x) I nr. 1, 1. pkt., indsættes efter »tyrkerduer,« ordet: »turtelduer«.

[Beskyttelsen bør også omfatte turtelduer]

eller

x) I nr. 4 ændres »softice« til: »sodavandsis«.

[Korrektion af trykfejl]

Det bemærkes, at en inddeling i »pinde« ikke bør opfattes som en formel inddeling. Der kan således ikke i et ændringsforslag henvises til »tredje pind« el.lign.⁶⁾

Endvidere bemærkes det, at selv beslutningsforslag med en formel inddeling oftest i den indledende tekst indeholder en tekstdel uden formel inddeling. Der tænkes her på beslutningsforslag af typen:

Forslag til folketingsbeslutning om autorisation af fuglebursfabrikanter

Folketinget opfordrer regeringen til inden den 1. april 2003 at fremsætte lovforslag om autorisation af fuglebursfabrikanter efter følgende retningslinjer:

- 1) Der meddeles kun autorisation til personer, der har gennemgået såvel en teoretisk som en praktisk uddannelse inden for faget af mindst 5 års varighed.
- 2) Det skal være en betingelse for opnåelse af autorisation, at den pågældende har fast bopæl her i landet og er myndig, uberygtet og vederhæftig.

Hvis man f.eks. ønsker at ændre den angivne frist for fremsættelse af lovforslag, kan dette gøres således:

x) I den indledende tekst ændres datoen »1. april 2003« til: »1. januar 2004«.

[Udskydelse af tidsfristen]

Ønsker man derimod at ændre i den del af teksten, der er omfattet af den formelle inddeling, anvendes de principper, der er nævnt ovenfor, f.eks. således:

x) Nr. 2 affattes således:

»2) Det skal være en betingelse for opnåelse af autorisation, at den pågældende er myndig, ikke har anmeldt betalingsstandsning og ikke er under konkurs.«

[Præcisering af kravene til opnåelse af autorisation]

Folketinget, den 1. august 2005

- 1) Det bemærkes, at der efter praksis ikke foretages noget optryk af lovforslaget efter afstemningerne om ændringslovene ved 3. behandling.
- 2) For at fastholde en ensartet typografi vil paragrafbestemmelsen være placeret indrykket ligesom ved forslag til hovedlov og ikke centreret som ved forslag til egentlige ændringslove.
- 3) Herudover kendes vistnok kun fra retsplejeloven og Danske lov en inddeling i bøger. Straffeloven er inddelt i »Almindelig del« og »Særlig del«, men har i øvrigt ingen afsnitsinddeling. Ændringsforslag hertil må stilles efter samme principper som ændringsforslag til afsnit. Andre mere særprægede inddelingsmåder kan forekomme, se f.eks. lov om skifte af fællesbo m.v.
- 4) Af hensyn til ønsket om at opretholde en ensartet typografi vil paragrafbetegnelsen dog være placeret indrykket ligesom ved forslag til hovedlov og ikke centreret som ved forslag til egentlige ændringslove
- 5) I almindelighed anbefales brug af arabertal, undtagelsesvis små bogstaver. Derimod bør man så vidt muligt undgå terminologien »punkter«, idet der herved let opstår forveksling med begrebet punktum (især når forkortelsen »pkt«, anvendes.)
- 6) Af samme grund vil en inddeling i »pinde« el. lign. normalt ikke være hensigtsmæssig.

Eksempler på ændringsforslag til hovedlove

Til titlen

Af et *mindretal* (BS og FA):

1) Titlen affattes således:

»Forslag

til

Lov om indretning af farme til opdræt af strudse, emuer og kasuarer«.

[Konsekvens af ændringsforslag nr. 3]

Af *fidusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af BS og FA):

2) I titlen indsættes efter »strudse« ordene: »og emuer«.

[Konsekvens af ændringsforslag nr. 4]

Til § 1

Af et *mindretal* (BS og FA):

3) Paragraffen affattes således:

»§ 1. Loven finder anvendelse på

Stk. 2. Loven omfatter ikke

Stk. 3. *Fidusministeren* kan i særlige tilfælde«

[Ændring af lovens anvendelsesområde]

Af *fidusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af BS og FA):

4) I *stk. 1* indsættes efter »strudse« ordene: »og emuer«, og *stk. 4* udgår.

[Udvidelse af lovens anvendelsesområde]

Af et *mindretal* (BS og FA):

Ny paragraf

5) Efter § 1 indsættes i kapitel 1 som ny paragraf:

»§ 01. Farme til opdræt af strudse, emuer og kasuarer kan ikke indrettes i bymæssig bebyggelse eller i umiddelbar nærhed heraf. *Fidusministeren* fastsætter nærmere regler herom.«

[Forbud mod strudsefarme m.v. i og ved bymæssig bebyggelse]

Til § 2

6) *Stk. 1* affattes således:

»Indretning af farme som nævnt i § 1 i tilslutning til eller umiddelbar nærhed af offentlige institutioner for børn og unge kræver kommunalbestyrelsens tilladelse.«

[Præcisering]

Af *fidusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af BS og FA):

7) *Stk. 3* affattes således:

»*Stk. 3.* *Fidusministeren* kan i særlige tilfælde tillade indretning af farme som nævnt i § 1 i de i *stk. 1* og 2 nævnte områder.«

[Udvidelse af *fidusministerens* dispensationsadgang]

Af et *mindretal* (BS og FA):

Nyt kapitel

8) Efter § 6 indsættes som nyt kapitel:

»Kapitel 01

Regler om fodring

§ 02. Strudse, emuer og kasuarer skal fodres med

§ 03. Der må ikke benyttes genmodificeret foder til strudse, emuer og kasuarer, jf. dog *stk. 2*.

Stk. 2. Fidusministeren kan dog i særlige tilfælde tillade brug af genmodificeret foder til kasuarer.«
[Indsættelse af et regelsæt om fodring]

Til § 7

9) Paragraffen udgår.

[Fjernelse af kravet om årlige kontrolbesøg af en kredsdyrlæge]

Af *fidusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af BS og FA):

10) Paragraffen med tilhørende overskrift udgår, og i stedet indsættes:

»Fysiske rammer

§ 7. Ved indretning af farme som nævnt i § 1 skal der tages hensyn til

Stk. 2. Fidusministeren fastsætter nærmere regler om

Stk. 3. Fidusministeren kan bemyndige de lokale kredsdyrlæger til at

§ 04. Strudse og emuer skal i opvækstperioden holdes fysisk adskilt, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Kredsdyrlægerne kan dog i særlige tilfælde tillade, at strudse og emuer i opvækstperioden går inden for samme indhegning.«

[Skærpelse af kravene til farmenes fysiske rammer]

Af et *mindretal* (BS og FA), tiltrådt af et *flertal* (det øvrige udvalg):

Til § 9

11) Som *stk. 3* indsættes:

»*Stk. 3.* Der skal i forbindelse med opdræt af kasuarer foretages tilsyn af en dyrlæge mindst én gang hvert kvartal.«

[Særlige krav med hensyn til dyrlægebesøg i forbindelse med kasuaropdræt]

Til § 10

12) Efter *stk. 1* indsættes som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Fidusministeren kan midlertidigt nedlægge forbud mod anlæg af nye farme som nævnt i § 1, hvis sundhedsmæssige forhold taler herfor.«

Stk. 2 og *3* bliver herefter *stk. 4* og *5*.

[Hjemmel til at nedlægge forbud mod anlæg af nye farme]

Til §§ 11-13

Af *fidusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af BS og FA):

13) Paragrafferne udgår, og i stedet indsættes:

»§ 11. Fidusministeren kan fastsætte særlige regler om indretning af farme for emuer på Bornholm.«

[Hjemmel til at fastsætte særlige regler om emufarme på Bornholm]

Af et *mindretal* (BS og FA):

U n d e r æ n d r i n g s f o r s l a g
t i l æ n d r i n g s f o r s l a g n r . 1 3

14) I den under ændringsforslag nr. 13 foreslåede § 11 indsættes efter »emuer« ordene: »og kasuarer«.

[Hjemmel til at fastsætte særlige regler om såvel emufarme som kasuarfarme på Bornholm]

Eksempler på ændringsforslag til ændringslove

Af *cirkusministeren*, tiltrådt af udvalget:

Til titlen

1) I titlen indsættes efter »m.v.« ordene: »og lov om gynger og karruseller«.
[Konsekvens af ændringsforslag nr. 16]

Til § 1

Af *cirkusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af UC):

2) I indledningen ændres »senest ved lov nr. 432 af 5. maj 2005« til: »bl.a. ved lov nr. 432 af 5. maj 2005 og senest ved § 2 i lov nr. 513 af 26. maj 2006«.

[Konsekvens af ændringsforslag nr. 4]

3) Før nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 4, stk. 3, indsættes efter »elefanter« ordene: »og mammuter«.

[Inddragelse af mammuter under lovens område]

4) Nr. 3 affattes således:

»3. § 7, stk. 5, ophæves.«

[Konsekvens af vedtagelsen af forslag til lov om ændring af forskellige love om behandling af dyr, der benyttes i cirkus m.v. (Implementering af EF-direktiv om dyr, der benyttes i cirkus)]

Af *cirkusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af UC og FA):

5) Nr. 4 udgår.

[Forslaget om fastsættelse af særregler for patagonske søløver udgår]

6) I den under nr. 5 foreslåede § 8 a indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Når særlige hensyn taler herfor, kan cirkusministeren give tilladelse til, at løver kan optræde sammen med andre dyr.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

[Dispensationsadgang til at tillade optræden af løver sammen med andre dyr]

7) I det under nr. 5 foreslåede § 8 a, stk. 3, 2. pkt., der bliver stk. 4, 2. pkt., udgår »sneleoparder«.

[Sneleoparder omfattes ikke af de særlige regler om optræden af visse kattedyr]

Af et *mindretal* (BS):

8) I den under nr. 7 foreslåede affattelse af § 11, stk. 2, indsættes efter »søløver«, ordet: »søbjørne«.

[Reglerne om optræden af søløver bør også gælde søbjørne]

Af *cirkusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af UC):

9) Efter nr. 7 indsættes som nyt nummer:

»02. § 12, stk. 3, ophæves.

Stk. 4 og 5 bliver herefter stk. 3 og 4.

[Ophævelse af reglerne om sprechstallmeister]

10) Efter nr. 8 indsættes som nyt nummer:

»03. I § 14 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Cirkusministeren kan udstede regler om størrelsen af netmasker i sikkerhedsnet.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

[Bemyndigelse til at fastsætte regler om størrelsen af netmasker i sikkerhedsnet]

11) Nr. 9 affattes således:

»9. § 15, stk. 2, 1. pkt., affattes således:

»Direktøren for Cirkusstyrelsen udsteder nærmere regler om, af hvilke træsorter der kan forarbejdes savsmuld til cirkusarenaer.«

[Bemyndigelse til direktøren for Cirkusstyrelsen til at fastsætte visse regler om kvaliteten af cirkussavsmuld]

12) Efter nr. 9 indsættes som nyt nummer:

»04. I § 17, stk. 2, 3. pkt., ændres »sopran- og altsaxofoner« til: »sopransaxofoner«.

[Ophævelse af klovners adgang til at benytte altsaxofoner under deres optræden]

13) I den under nr. 10 foreslåede affattelse af § 19, stk. 3, udgår 3. pkt., og i stedet indsættes:

»Der må ikke anvendes stortrommer og pauker under optræden, hvor løver og tigre medvirker.

Direktøren for Cirkusstyrelsen kan i særlige tilfælde dispensere herfra.

[Udbygning af reglerne om anvendelse af slagtøj i cirkusorkestre]

14) I den under nr. 11 foreslåede affattelse af § 20 udgår stk. 2 og 3, og i stedet indsættes:

»Stk. 2. Følgende dyreracer må ikke anvendes i forbindelse med cirkusforestillinger:

1) Tasmansk pungulv.

2) Yeti.

[Forenkling af reglerne om visse dyrearter]

Af et *mindretal* (UC):

U n d e r æ n d r i n g s f o r s l a g
t i l æ n d r i n g s f o r s l a g n r . 1 4

15) I den ved ændringsforslag nr. 14 foreslåede affattelse af § 20 indsættes i stk. 2 efter nr. 2 som nyt nummer:

»3) Bigfoot.

[Opretholdelse af de særlige regler, for så vidt angår bigfoot]

Af *cirkusministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Ny paragraf

16) Efter § 1 indsættes som ny paragraf:

»§ 01

I lov om gynger og karruseller, jf. lovebkendtgørelse nr. 2345 af 24. december 2004, som ændret bl.a. ved lov nr. 356 af 1. april 2005 og senest ved lov nr. 407 af 15. april 2006, foretages følgende ændring:

1. § 34, stk. 5, ophæves.

[Konsekvensændring som følge af den foreslåede bestemmelse i § 1, nr 8]

Til § 2

Af et *mindretal* (UC):

17) Paragraffen affattes således:

»§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2006.

Stk. 2. § 1, nr. 9, træder dog først i kraft den 1. august 2006.

[Udskydelse af lovens ikrafttræden og yderligere udskydelse, for så vidt angår § 1, nr. 9]

Af *cirkusministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af UC):

18) Datoen »1. maj 2006« ændres til: »1. juli 2006«.

[Udskydelse af lovens ikrafttræden]